

COVID-19 **SALGIN YÖNETİMİ VE** **ÇALIŞMA REHBERİ**

Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması

26 Mayıs 2020

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

**COVID-19
SALGIN YÖNETİMİ VE
ÇALIŞMA REHBERİ**

Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması

26 Mayıs 2020

İÇİNDEKİLER

1. AVM VE AVM İÇİNDEKİ İŞ YERLERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	9
1.1. AVM'deki İş Yerlerine Yönelik Önlemler.....	9
1.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	10
1.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	10
1.4. Güvenlik Görevlilerini Korumaya Yönelik Önlemler.....	11
1.4.1. Bir metreden uzak temas (Düşük riskli çalışma alanı).....	11
1.4.2. Bir metreden yakın temas (Orta riskli çalışma alanı).....	11
1.5. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	12
1.6. AVM Giriş – Çıkış Kapıları ve Genel Alanlara Yönelik Önlemler.....	13
1.7. AVM'lerde Ortam Havalandırmasına Yönelik Önlemler.....	14
1.8. Mal Kabul Alanlarına Yönelik Önlemler.....	15
2. BERBER, KUAFÖR VE GÜZELLİK SALONLARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	17
2.1. Genel Önlemler.....	17
2.2. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	17
2.3. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	18
2.4. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	19
2.5. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	19
3. AYAKKABI VE ÇANTA SATIŞI YAPAN ESNAFLARIN ALMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	21
3.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	21
3.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	22
3.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	22
3.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	23
4. BAKKALLARIN ALMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	25
4.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	25
4.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	25
4.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	26
4.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	26
5. BÜFE, KANTİN VE BAYİLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	29
5.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	29

5.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	30
5.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	30
5.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	30
5.5. COVID-19 Kapsamında Büfelerde Alınması Gereken Önlemler	31
5.5.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	31
5.5.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	32
6. KASAP, MANAV, KURUYEMİŞÇİ, BALIKÇI VE DİĞER GIDA SATIŞ YERLERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	33
6.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	33
6.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	34
6.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	34
6.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	35
7. KİTAP VE KIRTASIYE MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	37
7.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	37
7.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	38
7.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	38
7.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	39
8. KONFEKSİYON, GİYİM MAĞAZALARI VE TUHAFİYELERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	41
8.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	41
8.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	42
8.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	42
8.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	43
9. KUYUMCU, BİJUTERİ VE SAATÇİLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	45
9.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	45
9.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	46
9.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	46
9.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	47
10. OYUNCAK MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	49
10.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	49
10.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	50
10.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	50
10.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	51

11. SEMT PAZARLARI VE PAZAR YERLERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	53
11.1. Pazar Yerlerinde Alınacak Önlemler	53
11.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	54
11.3. Pazarcı Esnafına Yönelik Önlemler.....	54
11.4. Lavabo ve Tuvaletler	55
12. TERZİ, AYAKKABI TADİLAT İŞLETMELERİ VE KURU TEMİZLEMECİLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	57
12.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	57
12.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	57
12.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	58
12.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	59
13. TİCARİ TAKSİLER VE TAKSİ DURAKLARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	61
13.1. Ticari Taksi Duraklarında Alınması Gereken Önlemler.....	61
13.2. Ticari Taksidedeki Müşteriler İçin Alınması Gereken Önlemler.....	61
13.3. Ticari Taksi Şoförleri İçin Alınması Gereken Önlemler.....	61
13.4. Ticari Taksilerde Havalandırma, Temizlik ve Dezenfeksiyon	62
14. MİNİBÜSLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	63
14.1. Minibüsteki Yolcular İçin Alınması Gereken Önlemler.....	63
14.2. Minibüs Şoförleri İçin Alınması Gereken Önlemler	63
14.3. Minibüslerde Havalandırma, Temizlik ve Dezenfeksiyon.....	64
15. MADENLERDE ALINACAK ÖNLEMLER.....	65
15.1. Salgın ile İlgili Önlemler Alınırken Göz Önünde Bulundurulması Gereken Temel Noktalar	65
15.2. Önlemlerde Göz Önüne Alınacak Temel Prensipler	65
15.3. Alınacak Önlemler ve Yapılacak Uygulamalar	66
15.3.1. İş Yerinde COVID-19 Salgını Kontrolü Amacıyla Sorumlu Bir Görevlinin Belirlenmesi	66
15.3.2. İş Yerinde Çalışanlar Arasında COVID-19 Bulaşmasını Engellemek İçin Önlemlerin Alınması.....	66
15.3.3. İş Yerinde Çalışanlar Arasında COVID-19 ile Uyumlu Şikâyetleri (Ateş, Öksürük veya Solunum Sıkıntısı) Olan Kişiler Olması Durumunda Alınacak Önlemler	72

16. ŞANTİYELERDE ALINACAK ÖNLEMLER.....	73
16.1. Salgın ile İlgili Önlemler Alınırken Göz Önünde Bulundurulması Gereken Temel Noktalar	73
16.2. Önlemlerde Göz Önüne Alınacak Temel Prensipler.....	73
16.3. Alınacak Önlemler ve Yapılacak Uygulamalar.....	74
16.3.1. İş Yerinde COVID-19 Salgını Kontrolü Amacıyla Sorumlu Bir Görevlinin Belirlenmesi	74
16.3.2. İş Yerinde Çalışanlar Arasında COVID-19 Bulaşmasını Engellemek İçin Önlemlerin Alınması.....	74
16.3.3. İş Yerinde Çalışanlar Arasında COVID-19 ile Uyumlu Şikâyetleri (Ateş, Öksürük veya Solunum Sıkıntısı) Olan Kişiler Olması Durumunda Alınacak Önlemler	79
17. BEYAZ EŞYA VE MOBİLYA MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	81
17.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	81
17.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	81
17.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	82
17.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	82
18. KOZMETİK VE PARFÜMERİ MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	85
18.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	85
18.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	86
18.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	86
18.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	87
19. AKARYAKIT İSTASYONLARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	89
19.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	89
19.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	90
19.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	90
19.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	92
19.4.1. Lavabo ve Tuvaletler	92
20. MARKET VE SÜPERMARKETLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	95
20.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	95
20.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	96
20.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	97

20.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	98
21. OTO YIKAMALARDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	101
21.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	101
21.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	101
21.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	101
21.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	102
22. OTO SERVİS, TAMİRHANELER VE LASTİKÇİLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	103
22.1. Oto Servislerinde (10 ve üzeri çalışanı olan) Alınması Gereken Önlemler	103
22.1.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	103
22.1.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	103
22.1.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	103
22.1.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	104
22.2. Tamirhanelerde (10'un altında çalışanı olan) Alınması Gereken Önlemler	104
22.2.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	105
22.2.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	105
22.2.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	105
22.2.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	106
23. OTO GALERİ VE OTO KİRALAMA İŞLETMELERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	107
23.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	107
23.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	107
23.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	108
23.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	108
24. OFİS VE BÜRO SİSTEMİNDE FAALİYET GÖSTEREN TÜM İŞLETMELERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	111
24.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	111
24.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	111
24.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	112
24.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	112
25. EMLAKÇILAR VE GAYRİMENKUL DANIŞMANLIK OFİSLERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	115

25.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	115
25.2. Müşterilere Yönelik Önlemler.....	115
25.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	116
25.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	117
26. ELEKTRONİK VE TELEKOMÜNİKASYON MAĞAZALARINDA ALINMASI	
GEREKEN ÖNLEMLER	119
26.1. İş Yerine Yönelik Önlemler	119
26.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	119
26.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler	120
26.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma	121
27. TESİSATÇILARDA (ELEKTRİK, SU, DOĞALGAZ VB.) ALINACAK ÖNLEMLER	123
27.1. İş Yerine Yönelik Önlemler.....	123
27.2. Müşterilere Yönelik Önlemler	124
27.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler.....	124
27.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma.....	125

1. AVM VE AVM İÇİNDEKİ İŞ YERLERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

AVM'de ve AVM'deki iş yerlerinde görünür yerlere COVID-19 önlemleri ile ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır. AVM ve iş yerlerinin girişinde, ayrıca AVM içerisinde uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır. AVM girişlerinde bulunan hava perdeleri çalışıyorsa kapatılmalıdır. COVID-19 için AVM'lerin hiçbir yerinde dezenfektan püskürtme işlemi (dezenfektan tüneli vb uygulamalar) yapılmamalıdır. Dünyadaki sağlık otoriteleri (Dünya Sağlık Örgütü, Avrupa Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi, Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi) tarafından önerilmeyen bu işlem toksik etkileri nedeniyle insan sağlığına zararlı olabilir.

1.1. AVM'deki İş Yerlerine Yönelik Önlemler

- » İş yeri çalışanları maske takmalıdır.
- » İş yeri girişinde ve kasalarda (ödeme noktalarında) el antiseptiği bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli, üzerine ekleme yapılmamalı ve boşalanı yenisi ile değiştirilmelidir.
- » İş yeri içerisinde kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici koyulmalıdır. Bu, kapının her iki tarafından tutturularak asılabilecek basit bir kırmızı renkli kordon ya da şerit olabileceği gibi, kasa, plastik duba gibi bir blokaj materyali de olabilir.
- » Müşterilerin iş yerine tek başlarına girmeleri sağlanmalıdır.
- » İş yerine 8 metrekareye 1 kişi düşecek şekilde müşteri alınmalıdır (Ör. 32 metrekarelik bir dükkânda 2 çalışan varsa 2 de müşteri alınabilir).
- » İş yeri dışında da sosyal mesafenin korunmasını sağlamak üzere kalabalık oluşmasını engelleyecek önlemler alınmalıdır. Gereken yerlerde zemine aralarında en az 1 metre mesafe olacak şekilde yer işaretleri yerleştirilmelidir.
- » AVM içerisindeki iş yerleri kendi sektörleri ile ilgili yayınlanan/yayınlanacak kurallara ayrıca uymalıdır.
- » Deneme kabinleri mümkün olduğu kadar kullanılmamalı, içeride kalma süresi sınırlandırılmalı (10 dakikayı geçmemeli), kabin içinde maskeler çıkarılmamalı ve her müşteriden sonra kabin havalandırılarak sık kullanılan yüzeyler uygun şekilde temizlenmelidir. Kabinler kullanılmadığı zamanlarda kapı/perdeler açık bırakılmalı ve havalandırmanın sürdürülmesi

sağlanmalıdır. İki deneme kabini olan iş yerlerinde deneme kabinleri birer atlayarak ve dönüşümlü kullanılmalıdır (ör. ilk seferde 1,3,5, ikinci seferde 2,4,6 gibi).

- » Denenen ürünlere Ultraviyole ışınları **uygulanmamalıdır**. Avrupa Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi, Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi tarafından önerilmeyen bu işlem insan sağlığına zararlı olabilir.
- » Aynı ürünlerin farklı kişilere temas ettiği deneme amaçlı ürünler (deneme amaçlı kullanılan allıklar gibi) kullanılmamalıdır. Deneme parfümleri sadece çalışanlar vasıtasıyla kullanılmalı, müşterilerle temas etmemelidir.
- » Kasa önünde sıra beklerken durulması gereken yerlere, aralarında en az 1 metre mesafe olacak şekilde yer işaretleri yerleştirilmelidir.
- » Mümkün olduğunca nakit ödemeden kaçınılmalı, kartla temassız ödeme tercih edilmelidir.

1.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » AVM içerisinde COVID-19 kapsamında alınan kurallara uyulmalıdır.
- » Diğer müşteriler ve çalışanlar ile sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) dikkat edilmelidir.
- » Tıbbi/bez maske kullanılmalıdır.
- » AVM içerisinde bulunan berber veya güzellik salonlarını kullanacak kişiler, "Berber, Kuaför ve Güzellik Salonlarında Alınması Gereken Önlemler" kapsamındaki kurallara uymalıdır.
- » İş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunulmamalıdır. Dokunulduğunda eller su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabuna ulaşamıyorsa el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Sık dokunulması mümkün olan yüzeylerin farkında olunmalı, buralara dokunmak gerekirse, sonrasında eller su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabuna ulaşamıyorsa el antiseptiği kullanılmalıdır.

1.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » COVID-19 belirtileri gösteren (ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan), COVID-19 tanısı alan ya da COVID-19 temaslı olan personel en az 14 gün çalıştırılmamalıdır.
- » Çalışan personel içerisinde ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi

belirtileri olanlara tıbbi maske takılarak izole edilmeli, ilgili sağlık birimine yönlendirilmelidir.

- » Personel vardiyalı çalıştırılarak çalışma ortamında aynı anda az sayıda personelin bulunması sağlanmalıdır.
- » Çalışan personelin tümünün kuralına uygun tıbbi maske takması, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirmesi sağlanmalıdır. Yeni maske takılırken eller el antiseptiği ile temizlenmelidir.
- » Personelin dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafenin korunması ve maske takılmasının sürdürülmesi sağlanmalıdır. AVM ve iş yerlerinde görev yapan personelin yemekleri kumanya şeklinde verilmeli, AVM yönetimi bunu organize etmelidir.
- » Yemekler toplu halde yenmemelidir. Yemek yerken ya da çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için kişiler arası en az 1 metre sosyal mesafenin korunması sağlanmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmeleri sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.

1.4. Güvenlik Görevlilerini Korumaya Yönelik Önlemler

AVM güvenlik görevlileri, COVID-19 açısından düşük ve orta riskli alanlarda çalışmaktadır.

1.4.1. Bir metreden uzak temas (Düşük riskli çalışma alanı)

Güvenlik görevlilerinin yüz yüze temas olasılığını azaltmak için camlı kabinlerde bulunmaları önerilir. Böyle bir imkan yoksa, kuruma giriş yapanlarla güvenlik görevlileri arasında en az 1 metre mesafeyi sağlayacak şekilde düzenleme yapılmalıdır. 1 metreden uzak durulacaksa sadece tıbbi maske yeterlidir.

1.4.2. Bir metreden yakın temas (Orta riskli çalışma alanı)

Üst araması yapılacaksa 1 metreden yakın temas olasılığı vardır. Aşağıdaki kişisel koruyucu ekipmanları kullanması sağlanmalıdır.

Tıbbi maske ve gözlük/yüz koruyucu kullanılmalıdır. Bu ekipmanlar kişiye özeldir. Vücut salgılarıyla gözle görülür bir kirlenme olasılığı yoksa eldiven kullanılmamalıdır. El hijyeni sağlanmalıdır.

- » Kişisel koruyucu ekipmanın uygun kullanımı konusunda eğitim verilmelidir. Önce maske sonra gözlük/yüz koruyucu takılır, çıkarılırken önce gözlük/yüz koruyucu ve en son maske çıkarılır.
- » Yukarıda kullanılması gerektiği belirtilen ekipmanlar, görevlinin aktif olarak görevini yaptığı süre boyunca kesintisiz olarak kullanılmalıdır. Maskeler nemlendikçe ve kirlendikçe yenileri ile değiştirilmelidir.
- » Kişisel koruyucu ekipmanların giyilmesi ve çıkartılması sonrasında her seferinde uygun el hijyeni sağlanmalıdır. Eller en az 20 saniye su ve sabunla yıkanmalı veya el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Eldivenin doğru kullanılması sağlanmalıdır. Değiştirilmeyen eldivenler mikrobik kirlenmeye yol açacağından çevreye dokunmamaya ve el hijyenine özen gösterilmelidir.
- » Görevlinin dinlenmek üzere yerinden ayrılması halinde (çay, yemek vb.) kullanılan maske ve eldiven çıkartılmalı ve uygun şekilde çift poşetlenerek atılmalıdır. Gözlük/yüz koruyucu bir sonraki kullanıma hazırlık için %70'lik alkolle temizlenmelidir.
- » Görev yerine dönülürken yeni maske ve eldiven kullanılmalıdır.

1.5. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yeri temizliği günlük olarak yapılmalı ve havalandırılmalıdır. Sık kullanılan alanlar daha sık temizlenmeli ve havalandırılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) sodyum hipoklorit içeren çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Tuvalet temizliği için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları düzenli olarak temizlenmeli ve %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen sonrasında %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır.

Temizlik sonrasında personelin maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöpe atması, yıkanabilir bez maske kullandıysa yenisiyle değiştirmesi ve ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkaması, sabun ve suyun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanması sağlanmalıdır.

1.6. AVM Giriş – Çıkış Kapıları ve Genel Alanlara Yönelik Önlemler

- » Giriş ve çıkışlar kişilerin birbirleriyle temasını engelleyecek şekilde düzenlenmelidir.
- » Giriş ve çıkışlar için zeminde tek yönlü gidiş-geliş işaretleri konulmalıdır.
- » AVM'de olabildiğince fazla sayıda giriş kapısı açılmalıdır.
- » AVM'deki kişi sayısı her 10 metrekareye bir kişi olacak şekilde sınırlandırılmalıdır.
- » AVM'den çıkış yapan kişi sayısı kadar kişinin giriş yapmasına izin verilmelidir.
- » AVM'ye girişte tıbbi/bez maske takılmalı ve maskesi olmayanlar içeri alınmamalıdır.
- » Girişte ateş ölçümü yapılmalıdır. Ateşi 38°C'dan yüksek olanlar içeri alınmamalı, sağlık kuruluşuna gitmesi istenmelidir.
- » AVM giriş ve çıkışlarında sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, girişlerde kişiler sıra ile içeriye alınmalı ve sırada durulması gereken alanlar, aralarında en az 1 metre mesafe olacak şekilde yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Müşteriler anonslar ya da videolarla COVID-19 kapsamında AVM' de uyulması gereken kurallar konusunda bilgilendirilmelidir. Bu anonslarda AVM ziyaretinin 3 saatten uzun olmaması ve grup halinde dolaşılması önerilerine de yer verilmelidir.
- » Yemek katındaki her türlü masa ve sandalyenin kullanılması engellenmelidir.
- » COVID-19 bulaşma riskini artıracığından aşağıdakiler yapılmamalıdır:
  - » Konser ve gösteri gibi toplu etkinlikler
  - » Promosyon uygulamaları
  - » Broşür dağıtımı
  - » Dinlenme alanlarının kullanımı
  - » Çocuk ya da diğer yaş gruplarına yönelik oyun alanları ve sinemaların kullanımı

- » Mescitlerin kullanımı
- » Oto yıkama hizmeti
- » Vale hizmeti
- » Genel alanlarda yemek ve diğer gıdaların tüketimi
- » Tekerlekli sandalye kullanımı
- » Sigara içme alanı kullanımı
- » Mama sandalyesi kullanımı
- » Bebek arabası kiralınması vb. durumlar.
- » Asansörlerin kullanımı sınırlandırılmalı, kapasitesinin üçte biri sayıda kişinin binmesine izin verilmeli ve bu sayı asansör girişinde belirtilmelidir. Asansör içerisinde sosyal mesafeyi korumak amacıyla kişilerin durması gereken alanlar, aralarında en az 1 metre mesafe olacak şekilde yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Yürüyen merdivenlerin bantları ve diğer ortak alanların kapı kolları, tirabzanlar, asansör düğmeleri gibi sık dokunulan yüzeylerin günde en az üç kez temizlik ve dezenfeksiyonu sağlanmalıdır.
- » Tuvaletlere el yıkama ve maske kullanımı ile ilgili afişler asılmalıdır.
- » Tuvaletlerde el kurutma makineleri kullanılmamalıdır. Tek kullanımlık kağıt havlu sistemine geçilmelidir.
- » Tuvaletlerde sıvı sabun bulundurulmalı ve devamlılığı sağlanmalıdır.
- » Tuvaletlerdeki su ve sabunlar mümkünse fotoselli olmalıdır.
- » Tuvalet alanlarına giriş kapılarının elle tutularak açılması engellenmeli, kapı yerine mümkünse mühendislik uygulamalarıyla mahremiyet sağlayacak geçiş sağlanmalıdır.

1.7. AVM'lerde Ortam Havalandırmasına Yönelik Önlemler

- » AVM'lerin etkin şekilde ve dış ortamdan havalandırması sağlanmalıdır. Havalandırma sisteminin filtrelerinin kontrolleri ve değişimleri düzenli yapılmalıdır. Filtre değişimi aerosol oluşturacak işlem kabul edildiğinden bu işlem sırasında personel N95/FFP2 maske takmalı, eldiven ve yüz siperliği kullanmalı, çıkarılan filtre çift poşetlenerek atılmalıdır. Klima santrallerinin normal temizlik periyotları kısaltılmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri dışındaki klima sistemleri kullanılmamalıdır.

- » Havalandırma gece bina kullanımda değilken dahi sürdürülmeli, daha az hava miktarı ile de olsa gece boyu havalandırma sistemi çalışmaya devam ettirilmelidir.
- » Kirli hava çıkışının yapıldığı yerlerden insan geçişi engellenmelidir.
- » AVM'de teknik olarak gerekli olan asgari hava sirkülasyonu sağlanmalıdır.

1.8. Mal Kabul Alanlarına Yönelik Önlemler

Genel olarak COVID-19 virüslerinin cansız yüzeylerde bulunabileceği gösterilmiş olmakla birlikte hastalık oluşturacak miktarda bulunmaması nedeniyle paket veya kargo ile bulaş beklenmemektedir. Dünya Sağlık Örgütü ve Avrupa Hastalık Korunma ve Kontrol Merkezi gibi sağlık kuruluşlarının da bu konuda kısıtlaması yoktur. Esas bulaş yolu virüsü taşıyan kişi ile yakın temastır, bununla birlikte hasta kişinin solunum parçacıkları ile kirlenmiş yüzeylere dokunma ve sonrasında yüze dokunma ile bulaş ihtimali olduğundan el hijyenine dikkat edilmelidir.

- » Mal Kabul Bölümünde el antiseptiği bulundurulmalıdır.
- » Malkabulü yapılan yerlerde görevli personel dışındaki kişiler bulunmamalıdır.
- » Bu alanlarda çalışan personel sayısı mümkünse azaltılmalıdır. Personelin sosyal mesafe kuralına (en az 1 metre) uymaları sağlanmalıdır.
- » Görevli personel maske takmalıdır.
- » Mal Kabul Bölümünde kargo malzemeleri ve insanlar üzerine dezenfektan **püskürtülmemelidir**. Dünyadaki sağlık otoriteleri (Dünya Sağlık Örgütü, Avrupa Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi ve Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi) tarafından önerilmeyen bu işlem toksik etkileri nedeniyle insan sağlığına zararlı olabilir.

2. BERBER, KUAFÖR VE GÜZELLİK SALONLARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

2.1. Genel Önlemler

Berber, kuaför ve güzellik salonlarında, iş yeri alanlarının küçük olması ve çalışma koşulları nedeniyle müşterilerle yakın temas (1 metreden yakın, 15 dakikadan uzun) söz konusu olabilir. Bu nedenle hem iş yeri çalışanı hem de müşteri, COVID-19 salgını süresince geçerli olmak üzere korunma önlemleri olarak aşağıdaki kurallara uyulmalıdır. Her iş yerinin görünür bir yerine önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yerinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

2.2. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » İş yerinde kalabalık oluşmasını engellemek için, müşteriler randevu ile kabul edilmelidir. Müşterilerin randevu saatinde gelmeleri istenmelidir.
- » Müşteriye olabildiğince az sayıda personel ile hizmet verilmeli ve bunlar kayıt altına alınmalıdır. Bu uygulama, müşterinin ya da personelin COVID-19 çıkması durumunda temaslı taramasını kolaylaştıracaktır.
- » İş yerinin dışında da sosyal mesafe korunmalı, kalabalık olmasını engelleyecek önlemler alınmalıdır.
- » İş yerinde hizmet verilecek koltuk/ birim sayısı, kişiler arası sosyal mesafeyi koruyacak şekilde (örneğin koltuk sayıları azaltılmalı, birer koltuk atlanarak müşteri oturtulmalı) düzenlenmelidir.
- » İş yerindeki koltuk/birim sayısı kadar içeriye müşteri kabul edilmelidir.
- » İş yerine maskesiz müşteri alınmamalıdır. Müşteriler işlem esnasına kadar maske kullanılmalı, ancak yapılacak işlemin özelliğine göre kısa süreli maskeyi çıkarabilir.
- » İşyerine müşteri ve çalışan dışında kimse bulunmamalı, misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri içinde su ve sabuna erişim kolay olmalı ve burada tek kullanımlık kâğıt havlular bulundurulmalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere el antiseptiği bulundurulmalı ve sürekliliği sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, iş yerine girmesini takiben ellerini yıkaması ya da el antiseptiği kullanması konusunda uyarılmalıdır.
- » İş yerinde satışa sunulan şampuan, kozmetik gibi ürünleri mümkün

- olduğunca cam veya tezgâhların arkasında korumaya alınmalıdır, ortalıkta bırakılmamalıdır.
- » Müşterilere hizmet verilirken yiyecek ve içecek (su hariç) servisi yapılmamalıdır.
  - » İçeride ortak kullanım amacıyla gazete, dergi vb. şeyler bulundurulmamalıdır.
  - » Her müşteri için tek kullanımlık malzeme kullanılmalı, tek kullanımlık malzeme sağlanamadığı durumlarda her kullanım sonrasında tekstil malzemeleri en az 60°C'de yıkanmalıdır. Kullanılan aletlerin üzerinde kan veya sekresyon yoksa, %70'lik alkol ile silinmelidir. Kullanılan aletlerin üzerinde kan veya sekresyon varsa, ön temizlik yapıldıktan ve kuruduktan sonra %70'lik alkol ile silinmelidir.
  - » Manikür, pedikür, epilasyon gibi işlemlerde kullanılan aletlerin kişiye özel olması sağlanmalıdır. Kişiye özel alet kullanımı sağlanamadığı durumlarda, her müşteriden sonra kullanılan aletlerin temizlik ve sterilizasyonu sağlanmalıdır. Yapılan işlem eldiven kullanmayı gerektiriyorsa tek kullanımlık eldiven kullanılmalıdır. Eldivenli ellerle çevreye dokunulmamalıdır.
  - » Fön makinesi mümkün olduğunca kullanılmamalıdır. Fön makinesi gibi yüksek hava akımı yaratan cihazları kullanırken, düşük hızda, yandaki müşteriyi etkilemeyecek yönde ya da diğer müşterilerden farklı bir alanda kullanılmasına özen gösterilmelidir.
  - » Saç kesimi esnasında yüze ve baş bölgesinde kalan kesilmiş saçların ve kullanılan araç ve gereçlerin geçici süreliğine temizlenmesi için kullanılan ense fırçasının kullanımı geçici süreliğine durdurulmalıdır.
  - » Bayan kuaförleri ve güzellik merkezlerinde cilt bakımı, makyaj ve kalıcı makyaj hizmetinin sunumu geçici süreliğine durdurulmalıdır.
  - » Kasa önünde sıra beklerken, durulması gereken yerler zeminde sosyal mesafeyi sağlayacak şekilde işaretlenmelidir.
  - » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere, nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

2.3. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » İş yerinde belirlenen kurallara uyulmalıdır.
- » Diğer müşterilerle aradaki sosyal mesafeye (en az 3-4 adım) dikkat edilmelidir.
- » Randevu ile gidilmeli ve randevu saatine uyulmalıdır.

- » Maske (tercihen tıbbi) kullanılmalıdır.
- » İş yerine girdikten sonra eller yıkanmalı ya da el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » İş yeri içinde gerekli olmadıkça yüzeylere dokunulmamalıdır.
- » Çevreye temas sonrası el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Yemek ve içmek (su hariç) için talepte bulunulmamalıdır.

2.4. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Hasta personel (ateş, öksürük, nezle, nefes darlığı gibi belirtileri olan) çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, nezle, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, maskesi takılı olarak pandemi hastanesine yönlendirilmelidir.
- » Personel vardiyalı çalıştırılmalı, çalışma ortamında aynı anda daha az personelin bulunması sağlanmalıdır.
- » Çalışan personelin tümünün kuralına uygun maske takması sağlanmalıdır. Maske ıslandıkça ya da kirlendikçe değiştirilmelidir.
- » Müşteri ile 1 metreden yakın ve 15 dakikadan uzun temas olasılığı olan personelin yüz koruyucu kullanması sağlanmalıdır. Yüz koruyucu her müşteri sonrasında %70'lik alkol ile silinerek tekrar kullanılabilir.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmelerini sağlanmalıdır. Bunun için, eller sık sık en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği ile ovalanmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Personelin dinlenme alanlarında sosyal mesafenin korunması ve maske takılmasının sürdürülmesi sağlanmalıdır. Yemek yerken ya da çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için, bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.
- » Çalışan personelin temaslı ya da izolasyonda olmadığından emin olunmalıdır.

2.5. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » Temizlik günlük olarak yapılmalıdır. Ancak, sık kullanılan alanlar daha sık temizlenmelidir.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir.

Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) sodyum hipoklorit içeren çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet temizliği için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.

- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri % 70'lik alkolle silerek dezenfeksiyonu sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgahları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa, hemen arkasından %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Temizlik yapan personelin maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personelin maske ve eldivenlerini çıkartıp iş yerindeki çöpe atması, yıkanabilir bez maske kullandıysa yenisiyle değiştirmesini ve ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkaması, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği ile ovalaması sağlanmalıdır.
- » İş yeri sık sık havalandırılmalıdır.

3. AYAKKABI VE ÇANTA SATIŞI YAPAN ESNAFLARIN ALMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Çanta ve ayakkabı satan işletmeler, toplum tarafından sıklıkla kullanılan, ürün temasının olduğu buna karşılık iş yeri alanlarının küçük olması veya kalabalık ortamları nedeni ile COVID-19 yayılmasını önlemek için sosyal mesafeyi korumanın zor olabileceği alanlardır. Bu nedenle müşteri gereksinimleri mümkün olduğunca telefon ve internet üzerinden karşılanacak hale getirilmelidir. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

3.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dâhil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (ödeme alanları vb.) mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişiler dışarıda kalmalıdır.
- » İş yerlerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır.
- » İş yerine giren her müşterinin ellerini dezenfekte etmesi sağlanmalıdır.
- » Ürün deneme süresi mümkün olduğunca kısa tutulmalıdır.
- » Denenen ürünlere Ultraviyole ışınları **uygulanmamalıdır**. Avrupa Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi, Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi tarafından önerilmeyen bu işlem insan sağlığına zararlı olabilir.
- » Ayakkabı denemede kullanılan kolaylaştırıcı aparat (ayakkabı çekeceği)

her müşteriden sonra %70'lik alkol veya 1/100 çamaşır suyu içeren bezle silinerek dezenfekte edilmelidir.

- » Personeli korumak için tezgâhlar ve müşteri alanı arasına geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

3.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarında sosyal mesafeyi sağlamaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile ellerini temizlemelidir.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanmaları sağlanmalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

3.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel olduğunda çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve çıkarıldıktan sonra el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini

sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.

- » Personel müşterilerle aynı ürünlere dokunacağı için, her müşteriden sonra ellerini temizlemelidir.
- » Müşteri ile ayakkabı, çanta denemesine yardım etme gibi 1 metreden daha yakın durumlarda çalışma öncesinde tıbbi maske ve yüz koruyucu kullanılmalıdır.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.

3.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri % 70'lik alkolle silerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöpe atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Klimalar dışarıdan %100 temiz hava alacak modda çalıştırılmalı, fan hızı düşük tutulmalıdır. Klimaların bakım, temizlik ve filtre değişikliği zamanında

yapılmalıdır.

- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.
- » Varsa iş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır. İş yeri lavabosu sık aralıklarla temizlenmelidir.

4. BAKKALLARIN ALMASI GEREKEN ÖNLEMLER

İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 önlemleri ile ilgili bilgilendirme afişleri (el yıkama, maske kullanımı, sosyal mesafe ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır. İş yeri girişinde, içinde ve ödeme noktası yakınında uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.

4.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dahil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (ödeme alanları vb.) mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişiler dışarıda kalmalı, iş yerine misafir alınmamalıdır.
- » İçeride kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelliyici koyulmalıdır. Renkli kordon ya da şerit veya plastik duba gibi bir blokaj materyali bu amaç ile kullanılabilir.
- » Açık ürünlerin paketlenerek satılması, müşterilerin bu ürünlerde dokunmasının engellenmesi, mümkünse raflardaki ürünlerin çalışan personel tarafından müşteriye verilmesi sağlanmalıdır.
- » Kasa önünde müşteri bekleme yerleri arasında (en az 1 metre) olacak şekilde yer işaretlemesi yapılmalıdır.
- » Müşterilerin temassız ödeme yapması teşvik edilmelidir.
- » Personeli korumak için tezgâhlar ve müşteri alanı arasında geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.

4.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » İş yeri girişindeki asılı afişte belirtilen kurallara uyulmalıdır.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalı ve içeride maske çıkartılmamalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına

- uygun olarak basit bez maske takılması yeterlidir.
- » Diğer müşteriler ve çalışanlar ile aradaki sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
  - » Mecbur kalınmadıkça yüzeylere dokunulmamalıdır.
  - » Sık dokunulan yüzeylere dokunulması durumunda, el antiseptiği kullanılmalıdır.

4.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşteri ile aradaki sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmeleri sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği / en az %70'lik alkol içeren kolonya kullanılmalıdır.
- » Personelin dinlenme alanlarında 1 metrelik sosyal mesafe korunmalı ve maske takılmasının sürdürülmesi sağlanmalıdır.
- » Yemek, su/çay/kahve molalarında maske çıkarılacağı için, kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

4.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yeri temizliği günlük olarak yapılmalıdır. Sık kullanılan alanlar (masa ve tezgahlar gibi) daha sık temizlenmelidir.
- » Hassas yüzeylerin (telefon, bilgisayar gibi) dezenfeksiyonu %70'lik alkol ile ıslatılmış bezle silinerek yapılmalıdır.
- » İş yerinde sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğinin su ve deterjanla yapılması yeterlidir. Temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir.

Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.

- » Klimalar dışarıdan %100 temiz hava alacak modda çalıştırılmalı, fan hızı düşük tutulmalıdır. Klimaların bakım, temizlik ve filtre değişikliği zamanında yapılmalıdır.
- » İş yerlerinde pencereler ve kapılar açılarak doğal havalandırma sık yapılmalıdır.
- » Varsa iş yeri lavabosu ve tuvaleti sık aralıklarla temizlenmelidir. İş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır.
- » İş yerindeki dinlenme alanları ile tuvaletinin pencereleri açık tutulmalıdır.
- » Tuvaletlerde tek kullanımlık kâğıt havlu kullanılmalı, hava ile el kurutma aletleri çalıştırılmamalıdır.

5. BÜFE, KANTİN VE BAYİLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 önlemleri ile ilgili bilgilendirme afişleri (el yıkama, maske kullanımı, sosyal mesafe ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır. İş yeri girişinde, içinde ve ödeme noktası yakınında uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.

5.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dahil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye çalışan/müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (iç ve dış alanlar) bekleme mesafeleri yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » İçeride kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici koyulmalıdır. Renkli kordon ya da şerit veya plastik duba gibi bir blokaj materyali bu amaç ile kullanılabilir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » Bu iş yerlerindeki yeme içme alanlarının kullanımı restoran, lokanta ve kafelerle birlikte açılmalıdır. Bu alanlarda "Restoran, lokanta ve kafeler" için yayınlanacak kurallar uygulanmalıdır.
- » Bahis bayilerinde bahis doldurma işlemi dış mekanda yapılmalı, ortak kullanım amacı ile kalem, broşür vb. materyal bulundurulmamalıdır.
- » Açık ürünlerin paketlenerek satılması, müşterilerin bu ürünlere dokunmasının engellenmesi, mümkünse raflardaki ürünlerin çalışan personel tarafından müşteriye verilmesi sağlanmalıdır.
- » Kasa önünde müşteri bekleme yerleri arasında (en az 1 metre) olacak şekilde yer işaretlemesi yapılmalıdır.
- » Müşterilerin temassız ödeme yapması teşvik edilmelidir.
- » Personeli korumak için tezgâhlar/personel ve müşteri alanı arasına geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.

5.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » İş yeri girişindeki asılı afişte belirtilen kurallara uyulmalıdır.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalı ve içeride maske çıkartılmamalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak basit bez maske takılması yeterlidir.
- » Diğer müşteriler ve çalışanlar ile aradaki sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Mecbur kalınmadıkça yüzeylere dokunulmamalıdır.
- » Sık dokunulan yüzeylere dokunulması durumunda, el antiseptiği kullanılmalıdır.

5.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler geliştirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşteri ile aradaki sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmeleri sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği / en az %70'lik alkol içeren kolonya kullanılmalıdır.
- » Personelin dinlenme alanlarında 1 metrelik sosyal mesafe korunmalı ve maske takılmasının sürdürülmesi sağlanmalıdır.
- » Yemek, su/çay/kahve molalarında maske çıkarılacağı için, kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

5.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yeri temizliği günlük olarak yapılmalıdır. Sık kullanılan alanlar (masa ve tezgahlar gibi) daha sık temizlenmelidir.
- » Hassas yüzeylerin (telefon, bilgisayar gibi) dezenfeksiyonu %70'lik alkol ile ıslatılmış bezle silinerek yapılmalıdır.

- » İş yerinde sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğinin su ve deterjanla yapılması yeterlidir. Temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klimalar dışarıdan %100 temiz hava alacak modda çalıştırılmalı, fan hızı düşük tutulmalıdır. Klimaların bakım, temizlik ve filtre değişikliği zamanında yapılmalıdır.
- » İş yerlerinde pencereler ve kapılar açılarak doğal havalandırma sık yapılmalıdır.
- » Varsa iş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır. İş yeri lavabosu ve tuvaleti sık aralıklarla temizlenmelidir.
- » İş yerindeki dinlenme alanları ile tuvaletinin pencereleri açık tutulmalıdır.
- » Tuvaletlerde tek kullanımlık kâğıt havlu kullanılmalı, hava ile el kurutma aletleri çalıştırılmamalıdır.

5.5. COVID-19 Kapsamında Büfelerde Alınması Gereken Önlemler

- » İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 önlemleri ile ilgili bilgilendirme afişleri (el yıkama, maske kullanımı ve sosyal mesafe için uyulması gereken kurallar) asılmalıdır. Büfelerde müşteri ve çalışan için el antiseptiği bulundurulmalıdır.

5.5.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Büfede tıbbi/bez maske takılmalı, nemlendikçe değiştirilmelidir. Her maske değişiminden sonra el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Büfe önünde sosyal mesafenin (en az 1 metre, 3-4 adım) korunması için zeminde işaretleme yapılmalıdır.
- » Müşterilerin tek tek alışveriş yapmaları sağlanmalıdır.
- » Her ödeme işleminden sonra el antiseptiği kullanılmalıdır. Ödemelerde mümkünse temassız ödeme şekli teşvik edilmelidir.
- » Eldivenin doğru kullanılmaması COVID-19 bulaşma riskini artırabileceğinden büfede çalışanlar eldiven kullanmamalıdır. El hijyenine dikkat edilmesi yeterli olacaktır.

- » Büfenin temizliği günlük olarak yapılmalı, sık kullanılan alanlar (masa ve tezgahlar gibi) daha sık temizlenmelidir.
- » Büfede pencereler ve kapılar açılarak doğal havalandırma sık yapılmalıdır.
- » Hassas yüzeylerin (telefon, bilgisayar gibi) dezenfeksiyonu %70'lik alkol ile ıslatılmış bezle silinerek yapılmalıdır.
- » Büfeye misafir alınmamalıdır.

5.5.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Büfe önündeki asılı COVID-19 ile ilgili afişte belirtilen kurallara uyulmalıdır.
- » Tıbbi/bez maske takılmalıdır.
- » Diğer müşteriler ve çalışanlar ile aradaki sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunulmamalı, dokunulması durumunda el antiseptiği kullanılmalıdır.

6. KASAP, MANAV, KURUYEMİŞÇİ, BALIKÇI VE DİĞER GIDA SATIŞ YERLERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Kasap, manav, kuruyemişçi, balıkçı ve diğer gıda satıcıları gibi küçük işletmeler, toplum tarafından sıklıkla kullanılan buna karşılık iş yeri alanlarının küçük olması nedeni ile COVID-19'un yayılmasını önlemek için sosyal mesafeyi korumanın zor olabileceği alanlardır. Müşteri gereksinimleri mümkün olduğunca randevulu ya da telefon ve internet üzerinden karşılanacak hale getirilmelidir. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

6.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dâhil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (iç ve dış mekân dâhil) mesafeler yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » Gıda satış yerlerinin dışında sıra oluşması durumunda sosyal mesafenin korunması sağlanmalı, kalabalık oluşmasını engelleyecek önlemler alınmalıdır. Gerekirse sosyal mesafeyi sağlayacak şekilde zeminde işaretlemeler yapılmalıdır.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Diğer aile bireylerinin mümkünse dışarıda kalmaları özendirilmelidir.
- » Gıda satış yerlerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır. İş yerine giren her müşterinin ellerini dezenfekte etmesi sağlanmalıdır.
- » Ürünler mümkün olduğunda cam veya tezgâhların arkasında korumaya alınmalıdır.

- » Ürünlerden uygun olanlar (sebze-meyve gibi) daha önceden farklı miktarlarda paketlenip satışa sunulmalıdır.
- » Paketli olmayan ürünlere müşterinin dokunmaması sağlanmalıdır. Tek kullanımlık eldivenler kullanarak müşterilere servis yapılmalı ve her müşteriden sonra eldivenler çıkarılmalı ve kapaklı çöp kutusu/çöp torbasına atılmalıdır.
- » Mümkünse personel ile müşteri arasında direkt temas kurmalarının önlenmesi ve damlacık yoluyla bulaşın engellenmesi amacıyla şeffaf bir bariyer yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerin ödemelerinde tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları teşvik edilmelidir.

6.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarında sosyal mesafeyi sağlamaları konusunda uyarılmalıdır.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak basit bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için temiz maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya kolonya kullanmalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde gıdalara dokunmamalıdır. Bütün ürünler çalışan personel tarafından paketlenmeli ve müşteriye verilmelidir.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

6.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Gıda satış yerlerinde çalışan personel hasta (ateş, öksürük, nezle, nefes darlığı gibi belirtileri olan) olduğunda çalışmamalıdır.

- » Personel çalışırken ateş, öksürük, nezle, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, maskesi takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmeli, değiştirilmesi öncesinde ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Alışveriş sırasında müşteri ile 1 metreden daha uzak mesafede bulunulmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalı, sık aralıklarla ellerin hijyeni sağlanmalıdır.
- » El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Et ve et ürünleri, paketlenmemiş gıda maddeleri satışında çalışan personel eldiven kullanmalıdır. Eldiven gıda dışındaki nesnelere değmemelidir. İş bitince eldiven çıkarılıp, el hijyeni sağlanmalıdır. Kullanılan eldiven çöp kovası/çöp torbasına atılmalı, yeni bir eldiven takılmalıdır.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.
- » Gıda satış yerlerindeki müşteri oturma alanları kaldırılmalıdır.

6.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » Gıda satış yerlerinde her gün su ve deterjanla düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet temizliği için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşikleri ile temizlik yapılmasının uygun olmadığı yazar kasa,

- bilgisayar klavyeleri, telefon, POS cihazı ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
  - » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
  - » Temizlik yapan personelin maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personelin maske ve eldivenlerini çıkartıp iş yerindeki çöpe atması ve ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalıdır.
  - » Klimalar dışarıdan %100 temiz hava alacak modda çalıştırılmalı, fan hızı düşük tutulmalıdır. Klimaların bakım, temizlik ve filtre değişikliği zamanında yapılmalıdır.
  - » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
  - » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.
  - » Varsa iş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır. İş yeri lavabosu sık aralıklarla temizlenmelidir.

7. KİTAP VE KIRTASIYE MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Kitap ve kırtasiye mağazaları toplum tarafından sıklıkla kullanılan, ürün temasının olduğu buna karşılık iş yeri alanlarının küçük olması veya kalabalık ortamları nedeni ile COVID-19 yayılmasını önlemek için sosyal mesafeyi korumanın zor olabileceği alanlardır. Bu nedenle müşteri gereksinimleri mümkün olduğunca telefon ve internet üzerinden karşılanacak hale getirilmelidir. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

7.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dâhil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (iç ve dış alanlar dâhil) sosyal mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » İş yerlerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır. Müşterilerin girişte bu ürünleri kullanmaları sağlanmalıdır.
- » Müşterilerin ürünlerle temasını mümkün olduğu kadar azaltacak önlemler alınmalıdır.
- » Müşterilerin inceleme amacı ile el temasının yoğun olduğu dayanıklı ürünlere belirli periyotlarla %70 alkol içeren dezenfektan spreyle püskürtülerek dezenfeksiyonu sağlanmalıdır.
- » Müşteri tarafından incelenip alınmayan raf ürünleri, mümkün olduğu kadar raftaki ürünlerin en altına veya arkasına yerleştirilmelidir.
- » Personeli korumak için tezgâhlar ve kasa görevlileri ile müşteri alanı arasına

geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.

- » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

7.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarında sosyal mesafeyi sağlamaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile ellerini ovalamalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.
- » Mümkün olduğunca müşteriler kitap reyonları ve rafları arasında sosyal mesafeyi ihlal edecek şekilde dolaşmamalı, kitapları karıştırmamalı, müşterinin istediği kitapları tezgâhtarlar ilgili bölümden alıp getirmelidir.

7.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel olduğunda çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini

sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.

- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.

7.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöpe atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.
- » Varsa iş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır. İş yeri lavabosu sık aralıklarla temizlenmelidir.

8. KONFEKSİYON, GİYİM MAĞAZALARI VE TUHAFİYELERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Giyim mağazaları ve tuhafiyeler toplum tarafından sıklıkla kullanılan, ürün temasının olduğu buna karşılık iş yeri alanlarının küçük olması veya kalabalık ortamları nedeni ile COVID-19 yayılmasını önlemek için sosyal mesafeyi korumanın zor olabileceği alanlardır. Bu nedenle müşteri gereksinimleri mümkün olduğunca telefon ve internet üzerinden karşılanacak hale getirilmelidir. Terziler randevulu çalışmalıdır. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

8.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dâhil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (ödeme alanları vb.) mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » İş yerlerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır.
- » Deneme kabinleri mümkün olduğu kadar kullanılmamalı, içeride kalma süresi sınırlandırılmalıdır (10 dakikayı geçmemeli).
- » Deneme kabinlerinde kesinlikle maskeler çıkarılmamalıdır. Her giyim kabinine müşterilerin maskelerini çıkarmamaları ve yüzeylere dokunmamaları için uyarı yazıları asılmalıdır.
- » Her müşteriden sonra kabin havalandırılarak sık kullanılan yüzeyler uygun şekilde temizlenmelidir. Kabinler kullanılmadığı zamanlarda kapı/perdeler açık bırakılmalı ve havalandırmanın sürdürülmesi sağlanmalıdır. İki deneme kabini olan iş yerlerinde deneme kabinleri birer atlayarak ve

dönüşümlü kullanılmalıdır (ör. ilk seferde 1,3,5, ikinci seferde 2,4,6 gibi).

- » Denenen ürünlere Ultraviyole ışınları uygulanmamalıdır. Avrupa Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi, Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi tarafından önerilmeyen bu işlem insan sağlığına zararlı olabilir.
- » Müşteri tarafından denenip alınmayan raf ürünleri, katlandıktan sonra raftaki ürünlerin en altına yerleştirilmelidir.
- » Personeli korumak için tezgâhlar ve kasa görevlileri ile müşteri alanı arasına geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

8.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarında sosyal mesafeyi sağlamaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile ellerini ovalamalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

8.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel olduğunda çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler

gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.

- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Ölçü alırken ya da prova yaparken 1 metrelik sosyal mesafe korunamayacağından tıbbi maske ve yüz koruyucu kullanılmalı, iğne ve diğer aletler ağza götürülmemelidir.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.

8.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöpe atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun

- ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanmalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
  - » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.
  - » Varsa iş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır. İş yeri lavabosu sık aralıklarla temizlenmelidir.

9. KUYUMCU, BİJUTERİ VE SAATÇİLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Kuyumcu, Bijuteri ve Saatçi gibi küçük işletmeler, toplum tarafından sıklıkla kullanılan buna karşılık iş yeri alanlarının küçük olması nedeni ile COVID-19 yayılmasını önlemek için sosyal mesafeyi korumanın zor olabileceği alanlardır. Ürünler alınmadan önce deneme incelemeye muhtaç olduğu için elle temas da yoğundur. İçinde bulunduğumuz süreçte müşteri gereksinimleri mümkün olduğunca telefon ve internet üzerinden karşılanacak hale getirilmelidir. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

9.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dâhil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (iç ve dış mekân dâhil) mesafeler yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişiler dışarıda kalmalıdır.
- » İş yerlerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır. İş yerine giren her müşterinin ellerini dezenfekte etmesi sağlanmalıdır.
- » Deneme süresi mümkün olduğunca kısa tutulmalıdır. Denenen ürün alınmıyorsa ürüne zarar vermeyecek özellikte alkol veya sabunlu suyla silinmelidir.
- » Denenen ürünlere Ultraviyole ışınları uygulanmamalıdır. Avrupa Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi, Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi tarafından önerilmeyen bu işlem insan sağlığına zararlı

olabilir.

- » Personeli korumak için tezgâhlar ve müşteri alanı arasına geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

9.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarında sosyal mesafeyi sağlamaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile ellerini ovalamalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

9.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.

Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.

- » Personel müşterilerle aynı ürünlere dokunacağı için her müşteriden sonra ellerini temizlemelidir.
- » Müşteri ile 1 metre sosyal mesafenin korunamadığı takı, gözlük ya da aksesuar takılmasına yardım etme gibi durumlarda çalışma öncesinde tıbbi maskeye ek olarak yüz koruyucu kullanılmalıdır.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.

9.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri % 70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöpe atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda

yapılmalıdır.

- » Varsa iş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır. İş yeri lavabosu sık aralıklarla temizlenmelidir.

10. OYUNCAK MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Oyuncak mağazaları toplum tarafından sıklıkla kullanılan, ürün temasının olduğu buna karşılık iş yeri alanlarının küçük olması veya kalabalık ortamları nedeni ile COVID-19 yayılmasını önlemek için sosyal mesafeyi korumanın zor olabileceği alanlardır. Bu nedenle müşteri gereksinimleri mümkün olduğunca telefon ve internet üzerinden karşılanacak hale getirilmelidir. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

10.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dâhil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (iç ve dış alanlar dâhil) sosyal mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » İş yerlerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır. Müşterilerin girişte bu ürünleri kullanmaları sağlanmalıdır.
- » Müşterilerin ürünlerle temasını mümkün olduğu kadar azaltacak önlemler alınmalıdır.
- » Müşterilerin inceleme amacı ile el temasının yoğun olduğu dayanıklı ürünlere iki saate bir yakın mesafeden %70 alkol içeren dezenfektan spreyle püskürtülerek ürün dezenfeksiyonu sağlanmalıdır.
- » Bisiklet, akülü araba gibi ürünleri müşterilerin denemesi durumunda, her denemeden sonra el temasının olduğu yerleri ve oturma aparatları dezenfektanlı bezle silinmelidir.

- » Müşteri tarafından incelenip alınmayan raf ürünleri, mümkün olduğu kadar raftaki ürünlerin en altına veya arkasına yerleştirilmelidir.
- » Mağazalarda çocuklar için oyun-eğlence makineleri varsa bu makineler kullanıma kapatılmalı, çocukların dikkatini dağıtmaması açısından üzeri örtülmelidir.
- » Personeli korumak için tezgâhlar ve kasa görevlileri ile müşteri alanı arasına geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

10.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarında sosyal mesafeyi sağlamaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile ellerini ovalamalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

10.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel olduğunda çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler geliştirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe

ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.

- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.

10.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöpe atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanmalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda

yapılmalıdır.

- » Varsa iş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır. İş yeri lavabosu sık aralıklarla temizlenmelidir.

11. SEMT PAZARLARI VE PAZAR YERLERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Pazar yerleri toplu bulunulan yerlerden olduğu için COVID-19 bulaşma açısından risklidir. COVID-19 bulaşma riskini en aza indirmek için aşağıdaki önlemlere uyulmalıdır.

11.1. Pazar Yerlerinde Alınacak Önlemler

- » Barındırdıkları risk açısından pazar yerlerinde kurallara uyum çok sıkı denetlenmelidir.
- » Pazar yerlerinin tüm giriş ve çıkışları kontrol altına alınmalıdır
- » Pazar yerlerinin girişlerinde ve pazar içerisinde uygun yerlere kurallar, sosyal mesafe, maske kullanımı ve el temizliğiyle ilgili afişler asılmalıdır.
- » Pazar yerlerine girişte maske zorunlu olmalıdır. Pazar yerinde kesinlikle maskesiz çalışan esnaf veya müşteri bulunmamalıdır. Maskelerin doğru şekilde kullanılması (çene ve burunu kapatacak şekilde) sağlanmalıdır.
- » Pazar yerleri/alanında, sergi, tezgâh ve/veya tahtalar araları en az 3 metre olacak şekilde yerleştirilmelidir.
- » Pazar yerlerindeki satıcılar ve müşteriler dâhil kişi sayısı her 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde veya tezgah sayısının iki katı kadar müşteriyle sınırlandırılmalıdır. Hesaplama yapılarak pazar yerinin kapasitesi girişlere asılarak ilan edilmelidir.
- » Pazar yerine giren müşteri sayısı belirlenerek (görevlinin sayması veya turnike benzeri sistemler konulması) müşteri kapasitesine ulaşıldığında yeni müşteriler alınmamalı, sosyal mesafe (en az 1 metre) kurallarına göre bekletilmelidir.
- » Pazar yerlerinin tüm girişlerinde ve her tezgâhta el antiseptiği (kolonya vb.) bulundurulmalıdır.
- » Tezgâh olmadan yerde satış yapılmamalıdır.
- » Tezgâhtarlar sık sık ellerini antiseptik ile temizlemelidir.
- » Tezgâh aralarındaki geçiş yerlerinde sıklıkla neden olacak kasa ve ambalajlar bulundurulmamalıdır.
- » Pazar tezgahlarının önünde zemine sosyal mesafenin korunmasını sağlayacak işaretler konulmalıdır.

- » Pazar/satış yerlerinde ambalajsız satılan yaş sebze ve meyvelerin tüketicilerce temas edilmeden, doğrudan pazarcı esnafı tarafından hijyen koşullarına dikkat edilerek satışının yapılması sağlanmalıdır. Müşteri tarafından ürün seçimine izin verilmemelidir.
- » Kapalı pazar yerlerinin havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Pazar yerlerinde çöpler açıkta bırakılmamalı, kapalı poşetlerle uygun şekilde toplanmalıdır.
- » Satışlar sona erdikten sonra pazar alanının temizliği toplu yaşam alanlarında yer temizliğinde kullanılan esaslar çevresinde su ve deterjanla yapılmalıdır.

11.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Pazar yerine maskesiz girişlere izin verilmemelidir. Maske pazar yerinde bulunduğu sürece çıkarılmamalıdır. Ağız ve burnunu kapatacak şekilde maske takmalıdır.
- » Pazar yerlerinde sosyal mesafeye (en az 1 metre) uymaları konusunda uyarılmalıdır.

11.3. Pazarcı Esnafına Yönelik Önlemler

- » Pazar yerlerinde çalışan ve görev yapan herkes COVID-19, sosyal mesafe, maske kullanımı ve el temizliği konusunda bilgilendirilmelidir.
- » Pazar yerlerine girişte pazarcı esnafının ateşi ölçülmeli, ateşi 38°C üzerinde olanlara tıbbi maske takılmalı, pazar yerine girişine izin verilmemeli ve sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı olan pazarcı esnafının pazar yerine girişine izin verilmemelidir.
- » Pazarcı esnafı ağız ve burnunu kapatacak şekilde maske takmalıdır. Nemlendikçe ya da kirlendiğinde maske değiştirilmeli, maskenin dış yüzüne dokunulmamalıdır. Maske değiştirmeden önce ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Tezgâh arkasında satış yaparken diğer pazarcılarla arasındaki mesafenin en az 1 metre, 3-4 adım olmasına dikkat etmelidir.
- » Pazarcı esnafı ambalajsız satılan yaş sebze ve meyvelere tüketicilerin temas etmesini önlemeli, doğrudan kendileri hijyen koşullarına dikkat ederek poşetlemeli ve satışını yapmalıdır.
- » Pazar esnafı bağırarak satış yapmamalıdır.

- » Pazar esnafı yemek yerken sosyal mesafe kurallarına dikkat etmelidir.

11.4. Lavabo ve Tuvaletler

- » Tuvaletlerde %70 alkollü el antiseptiği bulundurulmalıdır.
- » Tuvalet alanlarına giriş kapıları otomatik kapı sistemine çevrilmelidir. Bu imkân yoksa tuvalet alanına giriş kapılarını kolları çok sık dezenfekte edilmelidir.
- » Tuvaletlerin zeminleri, klozetler, pisuvarlar, lavabolar, musluk ve batarya başlıkları, kapı kolları sık sık temizlenir, dezenfekte edilmelidir.
- » Tuvalet ve lavaboların temizlik saatleri kayıt edilmelidir ve görünür şekilde asılmalıdır.
- » Tuvaletlerde eksik malzeme olmamalı, devamlı sıvı sabun, tuvalet kağıdı ve kağıt havlu bulundurulmalıdır.
- » El kurutma fanları kullanıma kapatılmalıdır. Tek kullanımlık kağıt havlular kullanılmalıdır.
- » Tuvalet temizliği yapacak personel eldiven, maske ve gözlük/siperlik kullanmalıdır.
- » Tuvaletlerde hijyen bilgilendirme ve uyarı afişleri olmalıdır.

12. TERZİ, AYAKKABI TADİLAT İŞLETMELERİ VE KURU TEMİZLEMECİLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Terzi, ayakkabı tadilat işletmeleri ve kuru temizlemeciler toplum tarafından sıklıkla kullanılan, ürün temasının olduğu buna karşılık iş yeri alanlarının küçük olması nedeni ile COVID-19 yayılmasını önlemek için sosyal mesafeyi korumanın zor olabileceği alanlardır. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

12.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dâhil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (iç ve dış mekânlar dâhil) sosyal mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişiler dışarıda kalmalıdır.
- » İş yerlerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır. İş yerine giren her müşterinin ellerini dezenfekte etmesi sağlanmalıdır.
- » Personeli korumak için tezgâhlar ve kasa görevlileri ile müşteri alanı arasına geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

12.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması

sağlanmalıdır.

- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarında sosyal mesafeyi sağlamaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile ellerini ovalamalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

12.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel olduğunda çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Ölçü alırken ya da prova yaparken 1 metrelik sosyal mesafe korunamayacağından tıbbi maske ve yüz koruyucu kullanılmalı, iğne ve diğer aletler ağza götürülmemelidir.
- » Teslim alınan bütün ürünler poşet içinde alınmalı ve poşet içinde teslim edilmelidir.
- » Terzi ve ayakkabı tadilat iş yerlerinde teslim alınan ürünler en az bir gün bekletildikten sonra işleme tabi tutulmalıdır.

- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.

12.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöpe atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.
- » Varsa iş yeri lavabosu müşterilere kapalı olmalıdır. İş yeri lavabosu sık aralıklarla temizlenmelidir.

13. TİCARİ TAKSİLER VE TAKSİ DURAKLARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

13.1. Ticari Taksi Duraklarında Alınması Gereken Önlemler

- » Ticari taksi duraklarında COVID-19 hakkında bilgilendirme yapılmalı ve duraklara COVID-19, el yıkama, maske takma kuralları konusunda afişler asılmalıdır.
- » Ticari taksi duraklarında kişiler arası mesafe (3-4 adım, 1 metre) korunmalıdır.
- » Ateş, öksürük veya solunum sıkıntısı olan, COVID-19 olan ya da son 14 gün içinde COVID-19 vakası ile teması olan şoförlerin çalışmaması sağlanmalıdır.
- » Ticari taksi duraklarının temizliği günlük olarak su ve deterjan ile yapılmalıdır.
- » Durağın içinde sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, masa yüzeyleri, elektrik düğmeleri gibi) temizliğine özellikle dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) veya %70 alkol kullanılabilir. Durak tuvalet temizliği için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Çamaşır suyu içeride kimse olmadığı zamanlarda kullanılmalı, sonrasında kuruyana ve koku çıkana kadar havalandırılmalıdır.

13.2. Ticari Taksidedeki Müşteriler İçin Alınması Gereken Önlemler

- » Taksie binen tüm müşteriler tıbbi/bez maske takmalı ve yolculuk boyunca çıkarmamalıdır.
- » COVID-19 ile uyumlu belirtileri (ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı vb.) olanların tıbbi maske takması sağlanmalı, sağlık merkezine yönlendirilmelidir.
- » Ticari taksilerde, gün içerisinde araca binen her müşterinin kullanımına yetecek ölçüde alkol bazlı el antiseptiği veya %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalı, müşteri taksie bindiği anda şoför tarafından alkol bazlı el antiseptiği veya kolonya müşteriye ikram edilmelidir.

13.3. Ticari Taksi Şoförleri İçin Alınması Gereken Önlemler

- » Ticari taksilere aynı anda üç kişiden fazla müşteri kabul edilmemelidir
- » Ticari taksi şoförleri, kişisel hijyen kurallarına uygun şekilde hareket etmeli

ve aracın içinde mutlaka tıbbi maske kullanılmalıdır.

- » Maskeler nemlenmesi durumunda değiştirilmelidir. Maskeler çıkarılırken lastiklerinden tutulmalı, maskelerin dış yüzeyine dokunulmamalı, maskeler tekrar lastiklerinden tutularak takılmalıdır. Kullanılmış maskeler ağız bağlı çöp torbasına atılmalıdır. Maske değiştirme söz konusu ise el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Temassız ödeme yöntemleri teşvik edilmelidir.

13.4. Ticari Taksilerde Havalandırma, Temizlik ve Dezenfeksiyon

- » Ticari taksilerdeki klima sistemi havalandırması, dışarıdan temiz havanın içeriye alınması şeklinde olmalıdır. Klimanın iç havalandırma sistemi (içerideki havanın tekrar içeriye verilmesi) fonksiyonu önlenmelidir.
- » Ticari takside pencereler uygun olan her fırsatta açılarak taksinin iç havasının temizlenmesi sağlanmalıdır.
- » Ticari taksinin genel iç temizliği gün sonunda ve her vardiya değişiminde su ve deterjan ile yapılmalıdır.
- » Aracın iç yüzeyi su ve deterjanlı bez kullanılarak silinmelidir.
- » Her müşteriden sonra sık temas edilen yüzeyler (kapı kolları, telsiz, cam açma düğmesi, emniyet kemeri tokaları) önce su ve deterjanlı bezle silinmeli, daha sonra da 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyu veya %70'lik alkol/kolonya ile dezenfekte edilmelidir. Bu temizlik yolcu olmadığı durumlarda yapılmalı ve sonrasında kuruyana ve koku çıkana kadar havalandırılmalıdır.

14. MİNİBÜSLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Minibüsler toplu ulaşım araçları olduğu için COVID-19 salgınının yayılması açısından özellik arz eder. Bu sebeple aşağıdaki önlemler alınmalıdır.

14.1. Minibüsteki Yolcular İçin Alınması Gereken Önlemler

- » Yolcular minibüsü beklerken sosyal mesafe kuralına uymalıdır.
- » Yolcular minibüse binerken ve inerken sosyal mesafe kuralına uymalıdır.
- » Minibüslere seyreltme kurallarına uygun olacak şekilde, bir kişilik koltuklara 1 kişi, 2 kişilik koltuklara 1 kişi, 4 kişilik koltuklara 3 kişi oturacak şekilde yolcu alınabilir.
- » Minibüslerde, gün içerisinde araca binen her müşterinin kullanımına yetecek ölçüde alkol bazlı el antiseptiği veya %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalı, müşteri minibüse bindiği anda alkol bazlı el antiseptiği veya kolonya kullanılmalıdır.
- » Minibüse binen tüm müşteriler tıbbi/bez maske takmalı ve yolculuk boyunca çıkarmamalıdır.
- » Minibüslerde bir mecburiyet olmadıkça su dâhil içecek ve yiyecek kullanılmamalıdır.

14.2. Minibüs Şoförleri İçin Alınması Gereken Önlemler

- » Minibüs şoförleri ilgili kuruluş/odalar tarafından COVID-19 hakkında bilgilendirilmelidir.
- » COVID-19 ile uyumlu belirtileri (ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı vb.) olan şoförler çalışmamalı, sağlık merkezine yönlendirilmelidir.
- » Minibüs şoförleri, son duraklarda sıra beklerken sosyal mesafe kuralına uymalıdır.
- » Minibüs şoförleri, kişisel hijyen kurallarına uygun şekilde hareket etmeli ve aracın içinde mutlaka tıbbi maske kullanılmalıdır.
- » Maskeler nemlenmesi durumunda değiştirilmelidir. Maskeler çıkarılırken lastiklerinden tutulmalı, maskelerin dış yüzeyine dokunulmamalı, maskeler tekrar lastiklerinden tutularak takılmalıdır. Kullanılmış maskeler ağız bağlı çöp torbasına atılmalıdır. Maske değiştirme söz konusu ise el antiseptiği kullanılmalıdır.

- » Her müşteri ücretini kendisi verip, para üstünü kendisi almalıdır.
- » Minibüs şoförleri için kapalı dinlenme alanı olan minibüs duraklarında, [ticari taksit duraklarında alınması gereken önlemlere](#) uyulmalıdır.

14.3. Minibüslerde Havalandırma, Temizlik ve Dezenfeksiyon

- » Minibüslerin içine müşterilerin görebileceği bir yere COVID-19 bilgilendirme afişi asılmalıdır.
- » Minibüslerde klimanın iç hava sirkülasyon düğmesi kapalı olmalıdır.
- » Minibüslerin klima hava filtre bakımı düzenli olarak yaptırılmalıdır.
- » Minibüslerde pencereler uygun olan her fırsatta açılarak, minibüs iç havasının temizlenmesi sağlanmalıdır.
- » Minibüslerde genel iç temizliği gün sonunda su ve deterjan ile yapılmalıdır.
- » Aracın iç yüzeyi su ve deterjanlı bez kullanılarak silinmelidir.
- » Her ilk ve son durak arasındaki sefer tamamlandığında sık temas edilen yüzeyler (kapı kolları, kol dayama/kolçaklar, tutacaklar, cam açma düğmeleri, emniyet kemeri tokaları) önce su ve deterjanlı bezle silinmeli, daha sonra da 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyu veya en az %70'lik alkol/kolonya ile dezenfekte edilmelidir. Araç temizlenirken kapılar ve pencereler açık kalmalıdır. Bu temizlik yolcu olmadığı durumlarda yapılmalı ve sonrasında kuruyana ve koku çıkana kadar havalandırılmalıdır.

15. MADENLERDE ALINACAK ÖNLEMLER

Her maden çalışmasının kendine ait coğrafik durum, barınma, yapılan işler gibi nedenlerle farklı özellikleri vardır. COVID-19 kapsamında madenlerde alınacak önlemlerin amacı; vaka görülmesinin önlenmesi, ancak vaka görülürse de salgın gelişmesinin önlenmesidir. Önemle göz önünde bulundurulması gereken bir konu da, çalışanlar arasında halen COVID-19 saptanmamış olsa bile, temas nedeniyle bulaşmış ve belirti göstermeyenler olabileceğidir.

15.1. Salgın ile İlgili Önlemler Alınırken Göz Önünde Bulundurulması Gereken Temel Noktalar

- » COVID-19 enfeksiyonunun ana bulaşma yolu kişiden kişiye bulaşma şeklindedir. Bu bulaşma virüsü taşıyan kişinin konuşurken, hapşırırken, öksürürken ağız ya da burnundan çıkan damlacıklar yolu ile olur.
- » Öksürük ya da hapşırık ile kirlenen yüzeylerle temas eden ellerin ağıza, buruna ya da gözlere değmesi ile de bulaşma mümkün olabilmektedir.
- » Virüsün bulaştığı kimselerde hastalık belirti vermeden de seyredebilir ve bu kişiler hastalığın bulaşmasında önemli rol oynar.
- » Hastalık belirtisi olsun ya da olmasın, virüsü taşıyan kişi kısa sürede başkalarına da bulaştırabilir.
- » Hastalık yüksek tansiyonu, şeker hastalığı, kalp ve kronik akciğer hastalığı olanlarla, kanser tedavisi görenler, immun sistem baskılayıcı ilaç kullananlar, 65 yaş ve üzerindekiilerde sıklıkla daha ağır seyretmektedir.

15.2. Önlemlerde Göz Önüne Alınacak Temel Prensipler

- » Kişisel hijyen ve çevre temizliğine sıkı bir şekilde uyulmalıdır.
- » Çalışılan iş yerinde hastalık belirtileri gösteren kişiler saptanmalı ve izole edilmelidir.
- » Hastalık saptanan kişilerle teması olanlar izlenmeli ve yakın temaslılar COVID-19 rehberine göre yönetilmelidir.
- » Ateş, öksürük veya solunum sıkıntısı olan çalışan saptandığında iş yeri sağlık birimi ve il/ilçe sağlık müdürlüğü ile temasa geçilmelidir.
- » COVID-19 vakası tespit edildiği durumlarda vakanın diğer çalışanlardan ayrı tutulacağı bir izolasyon odası oluşturulması ve vaka tesbiti sonrası filyasyon çalışmasına olanak sağlayacak şekilde özellikle servislerde seyahat eden personel kaydı oluşturulmalıdır.

15.3. Alınacak Önlemler ve Yapılacak Uygulamalar

15.3.1. İş Yerinde COVID-19 Salgını Kontrolü Amacıyla Sorumlu Bir Görevlinin Belirlenmesi

- » Bu kişi "İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu" tarafından belirlenen tercihen hekim veya sağlık personeli olmalıdır. Bu koşulun sağlanamadığı durumlarda işveren veya temsilcisi tarafından belirlenen bir çalışan COVID-19 hastalığı konusunda bilgilendirilmeli ve görevlendirilmelidir.
- » Başlıca görevleri:
- » İş yerinde alınacak çevre temizlik önlemlerini takip etmek,
- » Zorunlu haller dışında madenlerde görevli olmayan kişilerin çalışma alanlarına alınmasını engellemek,
- » İş yerinde personelin sıklıkla kullandığı görünebilir yerlere, Sağlık Bakanlığınca yayınlanan COVID-19'dan korunmaya yönelik posterlerin asılmasını ve çalışanlara broşürlerin dağıtılmasını sağlamak,
- » Günlük olarak ateş, öksürük ve solunum sıkıntısı açısından çalışanların takibini yapmak,
- » Ateş, öksürük ve solunum sıkıntısı gelişen çalışanların kendisine haber vermesini sağlayacak yöntemi (telefon, telsiz, önceden belirlenmiş bir noktaya müracaat vb.) belirlemek amacıyla Çalışma Ortamı d/i maddesinde belirtilen mevcut Acil Durum Planına Acil Durum Planı Algoritmasını ekleyerek yeniden düzenlemek ve mevcut Risk Değerlendirmesini güncellemek,
- » Alt işverenlerin belirlenen kurallara uyduğunu kontrol etmek, ettirmek,
- » COVID-19 vakası şüphesi oluştuğunda iş yeri sağlık birimi ve il/ilçe sağlık müdürlüğü ile temasa geçmek.

15.3.2. İş Yerinde Çalışanlar Arasında COVID-19 Bulaşmasını Engellemek İçin Önlemlerin Alınması

- » Servis araçlarının kullanımında aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:
  - » Servis araçlarının özellikle sık temas edilen yüzeyleri başta olmak üzere temizlik ve hijyeninin sık aralıklarla sağlanması,
  - » Servis olarak kullanılan araçların girişlerine el antiseptiği konulması,
  - » Servis araçlarının taşıma kapasitesinin sosyal mesafe göz önüne alınarak planlanması,

- » Servislerle transferi yapılan çalışanların servislerde yan koltuk boş kalacak ve arka arkaya gelinmeyecek şekilde çapraz düzende oturtulmasının sağlanması
- » Şantiye dışında servislere binen çalışanların ateşleri ölçüldükten sonra servislere alınması
- » Servislerin her sefer sonrası dezenfekte edilmesini sağlanması,
- » Servis kullanan çalışanlara tek kullanımlık tıbbi maske sağlanması,
- » Yurt içi seyahatten ve/veya izinden dönüp sahada çalışması zorunlu olan çalışanların mümkünse 14 gün karantinaya alınmasını sağlayacak imkanların oluşturulması ve bu sürenin sonunda belirti göstermeyenlerin (ateş, öksürük, nefes darlığı ve benzeri şikâyet) işbaşı yapmalarının sağlanması
- » İş yerine giriş ve çıkışlar
  - » Kullanılacak hijyen malzemelerinin konulmasına yönelik düzenlemelerin yapılması,
  - » Bulaş riskini artırabilecek parmak izi okutulması gibi sistemlerin geçici süreyle kullanılmaması, mümkünse temassız sistemlerin kullanılması,
  - » Sosyal mesafe kuralına uygun geçiş işaretlemeleri yapılarak mesafenin korunması, yığılmanın önlenmesi,
  - » Çalışanların iş yerine girişlerinde temassız ateş ölçer veya termal kameralar ile ateşlerinin ölçülmesi ve bunun gün içinde tekrarlanması (37.8°C üzeri ateşi tespit edilenlerin sahaya girişine izin verilmemesi)
  - » Vardiya içinde ateş, öksürük, nefes darlığı ve benzeri şikâyeti olan çalışan tespit edildiğinde maske takarak derhal iş yeri sağlık birimine bilgi verilmesi ve 184 veya 112 aranarak il/ilçe sağlık müdürlüğü ile temasa geçilmesi.
  - » COVID-19 vakası tespit edildiği durumlarda vakanın diğer çalışanlardan ayrı tutulacağı bir izolasyon odası oluşturulması ve vaka tesbiti sonrası filyasyon çalışmasına olanak sağlayacak şekilde özellikle servislerde seyahat eden personel kaydı oluşturulmalıdır.
  - » Ziyaretçilerin sahaya girişlerinin sınırlandırılması ve görüşmelerin uzaktan ve online olarak yapılmasını sağlamak,
  - » Tedarikçi olarak sahaya gelenlerin sağlık risk değerlendirilmesi ve ateş ölçümü yapılarak kontrollü bir şekilde içeriye alınması, kargo ve benzeri kutuların dezenfekte edilerek içeriye alınması,

- » Mümkün durumlarda vardiyaların bölünerek yoğunluk azaltılması.
- » Müşteri, tedarikçi teması yoğun olan birimlerde çalışanların (güvenlik, vezne vb.) alanlarında maske, siperlik kullanması veya mümkün olan yerlerde ziyaretçi ile güvenlik/resepsiyon görevlileri arasına seperatör düzenlemesi yapılmalıdır.
- » Çalışma ortamı
  - » COVID-19 salgını dikkate alınarak risk değerlendirmesi ve acil durum planlarının güncellenmesi,
  - » Yüksek tansiyon, diyabet, kalp ve kronik akciğer hastalığı, kanser tedavisi görenler, immun sistem baskılayıcı ilaç kullananlar ve 65 yaş üstü çalışanlar iş yerinden uzaklaştırılmalı, mümkün ise evden/uzaktan çalışma modeline geçilmelidir,
  - » Sosyal mesafe kuralı gözetilerek çalışma yöntem ve düzenlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve bu kurala uygun düzenlemelerin yapılması, evden/uzaktan/dönüşümlü çalışması mümkün olan çalışanların bu modele geçmesi,
  - » Ara dinlenmeleri ve yemek molalarını da kapsayacak şekilde çalışma süreleri içinde çalışanların birbirleriyle etkileşimlerinin asgari düzeyde olacak şekilde planlanması,
  - » Çalışma alanında aynı anda bulunan çalışan sayısının asgari oranda tutulması, ofislerde çalışanların 1,5 metre mesafeye olacak şekilde konumlandırılması ve çalışanlar arasında sosyal mesafenin sağlanması için planlama yapılması, mümkün olması halinde dönüşümlü ya da uzaktan çalışma gibi yöntemlerin tercih edilmesi,
  - » Çalışma ortamının uygun ve yeterli düzeyde doğal havalandırma yapılmasının sağlanması ve günlük temizliğin su ve deterjanla yapılması,
  - » Özellikle eller ile sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, bataryalar, tırabzanlar, asansör, aydınlatma sistemleri gibi sık dokunulan düğmeler, telefon ahizesi, TV kumandası) ve ortak kullanım alanlarındaki tuvalet ve lavaboların temizliğinin günde en az iki kez sulandırılmış çamaşır suyu veya ürün tarifine göre klor tableti* ile yapılması
  - » Ekranlı araçlar ve ilgili parçaları (klavye, fare, ortak telefon, diyafon, mikrofon vb.) dahil olmak üzere kullanılan tüm ekipmanın ve çalışma ortamının hijyeninin sağlanması amacıyla sık aralıklarla %70 alkol içeren solüsyonla silinerek temizlenmesi,

- » Çalışanların ortak kullanılan ekipmanları ile araçlarının kullanım öncesi temizlenmesi konusunda bilgilendirilmesi ve özendirilmesi, ortak kullanılan çay kahve makinesi gibi malzemelerin kullanılmaması,
- » Asansörlerin mümkün olduğunca kullanılmaması, zorunlu hallerde kişi sayısının sosyal mesafe kuralına uygun olarak sınırlandırılması, içeride duruş pozisyonunun yüz yüze olmamasının sağlanması, uygun yerlere dezenfektan yerleştirilmesi, asansörlere binerken uygun yerlerde kağıt peçete bulundurulması ve butona basmak için peçetelerin kullanılması,
- » Çalışma ortamında yeterli sayıda elle temas edilmesine gerek duyulmayan çöp kutularının bulundurulması,
- » Çalışan sayısına göre yeterli sayıda tuvalet/lavabo olanağının sağlanması, lavabo, elektrik, sifon vb.. bataryaların mümkünse dokunmatik olması,
- » Hafif araçların günlük dezenfekte edilmesi,
- » Vardiya değişimlerinde iş makinesi ve kamyon vb. dezenfekte edilmesi
- » Tuvalet ve lavabolarda yeterli miktarda kişisel hijyen malzemesinin bulundurulması, bu alanların kullanılmasından önce ve sonra kişisel hijyen kurallarının uygulanmasına dikkat edilmesi ve buraların sıklıkla sulandırılmış çamaşır suyu veya ürün tarifine göre klor tableti* ile temizlenmesi,
- » Temizlik yapan personel maske ve eldiven kullanmalıdır.
- » Personel tarafından kullanılan maske, eldiven atıkları ayrı ve el değmeden açılan, kapaklı gri renk bir kutuda toplanması ve Çevre Bakanlığının belirlediği şekilde işaretlenerek iş yerinden uzaklaştırılması,
- » Ateş, öksürük, nefes darlığı ve benzeri şikâyeti olan çalışan tespit edildiğinde iş yeri sağlık birimi ve il/ilçe sağlık müdürlüğü ile temasa geçilmesi,
- » COVID-19 vakası tespit edildiği durumlarda vakanın diğer çalışanlardan ayrı tutulacağı bir izolasyon odası oluşturulması ve vaka tespiti sonrası fiyasyon çalışmasına olanak sağlayacak şekilde özellikle servislerde seyahat eden personel kaydı oluşturulmalıdır.
- » Temizlik ve atıkların boşaltılmasından sorumlu personelin kişisel hijyenlerine ve uygun kişisel koruyucu ekipman kullanımlarına özen gösterilmesi,

- » Toplantı ve eğitimlerin salgın bitene kadar ertelenmesi,
- » Yasal yükümlülükler nedeniyle ertelenmesi mümkün olmayan toplantı ve eğitimlerin uzaktan eğitim, telekonferans gibi yöntemlerle gerçekleştirilmesi.
- » Oyun alanı, spor salonu ve Mescit gibi yerlerin geçici süreliğine kapatılması
- » Mutfak, yemekhane ve dinlenme alanları
  - » Mutfak, yemekhane ve dinlenme alanlarının girişlerine el antiseptiği konulması,
  - » Mutfak, yemekhane ve dinlenme alanlarında sosyal mesafe ve hijyen kurallarının göz önünde bulundurulması, bekleme kuyrukları için 1 metrelik güvenlik şeritlerinin yerlere yerleştirilmesi, yemekhanede fiziksel mesafeyi belirleyen uygun işaretlemeler yapılmalı ve çalışanların buna uymaları sağlanmalıdır.
  - » Yemekhanede masalar ve sandalyeler arası mesafe en az 1,5 metrede olacak şekilde (tercihen 2 metre) düzenleme yapılması, 4 kişilik bir masada tercihen 1 en fazla 2 kişi çapraz bir şekilde oturmalıdır.
  - » Temaslı takibinin kolay yapılabilmesi için; yemek saatleri gruplara göre belirlenmeli ve aynı kişilerin aynı masada yemek yemeleri sağlanması, çay içme molalarında da benzer kurallara dikkat edilmesi,
  - » Yemeğin yemekhane dışında bir yerde yenilmesi durumunda çalışanlar arasında en az 1,5 metre mesafe bulunmasının sağlanması, yemeklerini paylaşımlarının engellenmesi, mümkünse çalışanlara kumanya olarak ve kahvaltılarının piknik kahvaltı şeklinde verilmesi
  - » Çalışan sayısına göre yeterli sayıda tuvalet/lavabo olanağının sağlanması ve el yıkama alanlarının artırılması,
  - » Yemek öncesinde ve sonrasında ellerin bol su ve sabun ile en az 20 saniye boyunca yıkanması ve tek kullanımlık havlu ile kurulması gibi kişisel hijyen kurallarının uygulanmasına imkân veren düzenlemelerin yapılması ve eğitimlerin verilmesi,
  - » Baharat, kürdan, tuz, kaşık, çatal, bıçak, bardak, tabak vb. malzemelerin tek kullanımlık olacak şekilde sunulması,
  - » Yemek ve içeceklerin mümkünse kumanya şeklinde dağıtılması,
  - » Yemekhane görevlilerinin kişisel hijyen kurallarına uygun davranması

- konuyla ilgili eğitimlerin düzenli olarak yemekhane personeline verilmesi ve uygun kişisel koruyucu ekipman (tek kullanımlık tıbbi maske, bone, siperlik eldiven) kullanması,
- » Yemekhane ve dinlenme alanlarının yeterli ve düzenli havalandırılması ve günlük temizliğin su ve deterjanla yapılması,
  - » Özellikle eller ile sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, bataryalar, tırabzanlar, asansör, aydınlatma sistemleri gibi sık dokunulan düğmeler, telefon ahizesi, TV kumandası) ve ortak kullanım alanlarındaki tuvalet ve lavaboların temizliği günde en az iki kez yapılması.
- » Yatakhaneler
- » Yatakhane girişlerine el antiseptiği konulması,
  - » Yatakhanelerde sosyal mesafe ve hijyen kurallarının göz önünde bulundurulması,
  - » Yatakhanelerde yatak ya da ranzaların 1,5-2 metre aralıklarla seyreltilerek yerleştirilmesi,
  - » Yatak ya da ranzaların yan yana olanlarının bir baş bir ayakucu şeklinde konumlandırılması,
  - » Yatakhanelerin yeterli ve düzenli şekilde havalandırılması,
  - » Özellikle eller ile sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, bataryalar, tırabzanlar, asansör, aydınlatma sistemleri gibi sık dokunulan düğmeler, telefon ahizesi, TV kumandası) ve ortak kullanım alanlarındaki tuvalet ve lavaboların temizliği günde en az iki kez yapılması,
  - » Çalışan sayısına göre yeterli sayıda tuvalet/banyo olanağının sağlanması.
- » Çamaşırhane
- » Çamaşırhanede beyaz çamaşırların 90 derecede, renkli çamaşırların 60 derecede yıkanmaya başlanması,
- » Soyunma odaları, banyolar, lambahane, koltuk ambarı vb. yerler
- » Bu alanların girişine el antiseptiği konulması,
  - » Bu alanlarda sosyal mesafeye uyumun sağlanacağı düzenlemelerin yapılması,
  - » Bu alanların en az her vardiya değişiminde yeterli düzeyde havalandırılması,

- » Bu alanlardaki dolap kolları ve askıların her vardiya değişiminde temizlenmesi,
- » Çalışanların iş elbiseleri ile günlük kıyafetlerinin başkaları ile temas etmeyecek şekilde farklı yerlerde saklanabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması,
- » Her vardiya değişiminde baret, kafa lambası, gaz maskesi ve diğer el aletlerinin deterjanlı bez ile temizlenmesi sağlanmalıdır.

15.3.3. İş Yerinde Çalışanlar Arasında COVID-19 ile Uyumlu Şikâyetleri (Ateş, Öksürük veya Solunum Sıkıntısı) Olan Kişiler Olması Durumunda Alınacak Önlemler

- » Diğer çalışanlardan ivedilikle ayrılması, tıbbi maske takılması ve iş yeri sağlık birimine başvurularının sağlanması,
- » Sonucu COVID-19 olarak değerlendirilen vakanın temaslılarının Sağlık Bakanlığı COVID-19 rehberine göre yönetilmesi ve bu süre içinde temaslıların diğer çalışanlarla temas etmemelerinin sağlanması,
- » COVID-19 tanısı konulan çalışanın kullandığı yatakhaneenin 24 saat süreyle boş tutulması ve havalandırılmasının sağlanması, sonrasında detaylı bir şekilde su ve deterjanla temizlenmesi,
- » COVID-19 tanısı konulan kişinin kaldığı odanın temizliği esnasında geçirimsiz tulum, eldiven, gözlük ve FFP2/3 yarım yüz maskesi kullanılması, solunum yolu sekresyonları veya vücut çıkartıları ile kontamine olması mümkün olan tüm yüzeylerin sulandırılmış 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu veya sağlık bakanlığının tavsiye ettiği diğer kimyasallar ile temizlenmesi, meydana gelen atıkların tıbbi atık kapsamında uzaklaştırılması gerekmektedir.

* Çamaşır suyu ya da klor tableti ile temizlik suyunun hazırlanması:

- » *1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyu 5 litre suya yarım küçük çay bardağı %5 sodyum hipoklorit içeren çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) eklenerek hazırlanır*
- » *Temizlikte klor tableti kullanılacaksa ürün etiketindeki önerilere uyulur*

16. ŞANTİYELERDE ALINACAK ÖNLEMLER

Her şantiye çalışmasının kendine ait coğrafik durum, barınma, yapılan işler gibi nedenlerle farklı özellikleri vardır. COVID-19 kapsamında şantiyelerde alınacak önlemlerin amacı, vaka görülmesinin önlenmesi, ancak vaka görülürse de salgın gelişmesinin önlenmesidir. Önemle göz önünde bulundurulması gereken bir konu da çalışanlar arasında halen COVID-19 saptanmamış olsa bile temas nedeniyle bulaşmış ve belirti göstermeyenler olabileceğidir.

16.1. Salgın ile İlgili Önlemler Alınırken Göz Önünde Bulundurulması Gereken Temel Noktalar

- » COVID-19 enfeksiyonunun ana bulaşma yolu kişiden kişiye bulaşma şeklindedir. Bu bulaşma virüsü taşıyan kişinin konuşurken, hapşırıp öksürürken ağız ya da burnundan çıkan damlacıklar yolu ile olur.
- » Öksürük ya da hapşırık ile kirlenen yüzeylerle temas eden ellerin ağıza, buruna ya da gözlere değmesi ile de bulaşma mümkün olabilmektedir.
- » Ana bulaşma yolu olan damlacıkla bulaşmaya karşı alınacak önlemler esastır.
- » Virüsün bulaştığı kimselerde hastalık belirti vermeden de seyredebilir ve bu kişiler hastalığın bulaşmasında çok önemli bir rol oynar.
- » Hastalık belirtisi olsun ya da olmasın virüsü taşıyan kişi kısa sürede başkalarına da bulaştırabilir.
- » Hastalık yüksek tansiyonu, şeker hastalığı, kalp ve kronik akciğer hastalığı olanlarla 65 yaş ve üzerindekilerde sıklıkla daha ağır seyretmektedir.

16.2. Önlemlerde Göz Önüne Alınacak Temel Prensipler

- » Kişisel temizlik ve çevre temizliğine dikkat edilip sıkı bir şekilde uyulmalıdır.
- » Çalışılan iş yerinde hastalık belirtileri gösteren kişiler saptanmalı ve izole edilmelidir.
- » Hastalık saptanan kişilerle teması olanlar izlenmeli ve yakın temaslılar COVID-19 rehberine göre yönetilmelidir.
- » Ateş, öksürük veya solunum sıkıntısı olan çalışan saptandığında iş yeri sağlık birimi ve il/ilçe sağlık müdürlüğü ile temasa geçilmelidir.

16.3. Alınacak Önlemler ve Yapılacak Uygulamalar

16.3.1. İş Yerinde COVID-19 Salgını Kontrolü Amacıyla Sorumlu Bir Görevlinin Belirlenmesi

Bu kişi "İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu" tarafından belirlenen tercihen hekim veya sağlık personeli olmalıdır. Bu koşulun sağlanamadığı durumlarda işveren veya temsilcisi tarafından belirlenen bir çalışan, COVID-19 hastalığı konusunda bilgilendirilmeli ve görevlendirilmelidir.

Başlıca görevleri:

- » İş yerinde alınacak çevre temizlik ve dezenfeksiyon önlemlerini takip etmek,
- » Zorunlu haller dışında şantiyelerde görevli olmayan kişilerin çalışma alanlarına alınmasını engellemek,
- » İş yerinde personelin sıklıkla kullandığı görünebilir yerlere Sağlık Bakanlığınca yayınlanan COVID-19'dan korunmaya yönelik posterlerin asılmasını ve çalışanlara broşürlerin dağıtılmasını sağlamak,
- » -Günlük ateş, öksürük ve solunum sıkıntısı olanları belirlemek için çalışanların takibini yapmak,
- » Ateş, öksürük ve solunum sıkıntısı gelişen çalışanların kendisine haber vermesini sağlayacak yöntemi (telefon, telsiz, önceden belirlenmiş bir noktaya müracaat vb.) belirlemek,
- » COVID-19 vakası şüphesi oluştuğunda iş yeri sağlık birimi ve il/ilçe sağlık müdürlüğü ile temasa geçmek.

16.3.2. İş Yerinde Çalışanlar Arasında COVID-19 Bulaşmasını Engellemek İçin Önlemlerin Alınması

- » Servis araçlarının kullanımında aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:
  - » Servis araçlarının özellikle sık temas edilen yüzeyleri başta olmak üzere temizlik ve hijyeninin sık aralıklarla sağlanması,
  - » Servis olarak kullanılan araçların girişlerine el antiseptiği konulması,
  - » Servis araçlarının taşıma kapasitesinin sosyal mesafe göz önüne alınarak planlanması,
  - » Servislerle transferi yapılan çalışanların servislerde yan koltuk boş kalacak ve arka arkaya gelinmeyecek şekilde çapraz düzende oturtulmasının sağlanması
- » Yurt içi seyahatten dönen çalışanların sağlık kontrolünden geçirilmeden

işbaşı yapmalarının engellenmesi

- » İş yerine giriş ve çıkışlar
  - » Kullanılacak hijyen malzemelerinin konulmasına yönelik düzenlemelerin yapılması,
  - » Bulaş riskini artırabilecek parmak izi okutulması gibi sistemlerin geçici süreyle kullanılmaması, mümkünse temassız sistemlerin kullanılması,
  - » Sosyal mesafe kuralına uygun geçiş işaretlemeleri yapılarak mesafenin korunması, yığılmanın önlenmesi,
  - » Çalışanların iş yerine girişlerinde temassız ateş ölçer ile ateşlerinin ölçülmesi,
  - » Ateş, öksürük, nefes darlığı ve benzeri şikâyeti olan çalışan tespit edildiğinde diğer çalışanlarla temasını engelleyerek iş yeri sağlık birimi ve il/ilçe sağlık müdürlüğü ile temasa geçilmesi.
- » Çalışma ortamı
  - » COVID-19 salgını dikkate alınarak risk değerlendirmesi ve acil durum planlarının güncellenmesi,
  - » Sosyal mesafe kuralı gözetilerek çalışma yöntem ve düzenlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve bu kurala uygun düzenlemelerin yapılması,
  - » Ara dinlenmeleri ve yemek molalarını da kapsayacak şekilde çalışma süreleri içinde çalışanların birbirleriyle etkileşimlerinin sosyal mesafeyi koruyacak şekilde planlanması ve takip edilmesi,
  - » Çalışma alanında aynı anda bulunan çalışan sayısının asgari oranda tutulması ve çalışanlar arasında sosyal mesafenin sağlanması için planlama yapılması, mümkün olması halinde dönüşümlü ya da uzaktan çalışma gibi yöntemlerin tercih edilmesi,
  - » Çalışma ortamının uygun ve yeterli düzeyde havalandırılmasının sağlanması ve günlük temizliğin su ve deterjanla yapılması,
  - » Özellikle eller ile sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, bataryalar, tırabzanlar, asansör, aydınlatma sistemleri gibi sık dokunulan düğmeler, telefon ahizesi, TV kumandası) ve ortak kullanım alanlarındaki tuvalet ve lavaboların temizliğinin günde en az iki kez sulandırılmış çamaşır suyu veya ürün tarifine göre klor tableti* ile yapılması
  - » Ekranlı araçlar ve ilgili parçaları (klavye, fare, ortak telefon, diyafon,

mikrofon vb.) dahil olmak üzere kullanılan tüm ekipmanın ve çalışma ortamının hijyeninin sağlanması amacıyla sık aralıklarla %70 alkol içeren solüsyonla silinerek temizlenmesi,

- » Çalışanların ortak kullanılan ekipmanların kullanım öncesi temizlenmesi konusunda bilgilendirilmesi ve özendirilmesi,
  - » Asansörlerin mümkün olduğunca kullanılmaması, zorunlu hallerde kişi sayısının sosyal mesafe kuralına uygun olarak sınırlandırılması, içeride duruş pozisyonunun yüz yüze olmamasının sağlanması,
  - » Çalışma ortamında yeterli sayıda elle temas edilmesine gerek duyulmayan çöp kutularının bulundurulması,
  - » Çalışan sayısına göre yeterli sayıda tuvalet/lavabo olanağının sağlanması,
  - » Tuvalet ve lavabolarda yeterli miktarda kişisel hijyen malzemesinin bulundurulması, bu alanların kullanılmasından önce ve sonra kişisel hijyen kurallarının uygulanmasına dikkat edilmesi ve buraların sıklıkla sulandırılmış çamaşır suyu veya ürün tarifine göre klor tableti* ile temizlenmesi,
  - » Temizlik yapan personelin maske ve eldiven kullanması,
  - » Temizlik sonrasında maske ve eldivenin çıkartılıp iş yerindeki çöpe atılması ve el hijyeni sağlanması. Yıkanebilir bez maske kullanıldıysa yenisiyle değiştirilmesi. Ellerin en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanması, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği ile ovalanması,
  - » Ateş, öksürük, nefes darlığı ve benzeri şikâyeti olan çalışan tespit edildiğinde iş yeri sağlık birimi ve il/ilçe sağlık müdürlüğü ile temasa geçilmesi,
  - » Temizlik ve atıkların boşaltılmasından sorumlu personelin kişisel hijyenlerine ve uygun kişisel koruyucu ekipman kullanımlarına özen gösterilmesi,
  - » Toplantı ve eğitimlerin salgın bitene kadar ertelenmesi,
  - » Yasal yükümlülükler nedeniyle ertelenmesi mümkün olmayan toplantı ve eğitimlerin uzaktan eğitim, telekonferans gibi yöntemlerle gerçekleştirilmesi.
- » Ofis, Toplantı Odası vb. Her Türü Kapalı Alan

- » Ofis girişinde el antiseptiği bulundurulması ve içeri giren herkesin antiseptiği kullanması,
- » Ofis alanlarında maske kullanılması
- » Çalışma ve bekleme alanlarının sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmesi
- » Ofis içinde bulunan kişi sayısının mümkün olduğunca düşük tutulması.
- » Klimaların dışarıdan %100 temiz hava alacak modda çalıştırılması, fan hızının düşük tutulması. Klimaların bakım, temizlik ve filtre değişikliğinin zamanında yapılması
- » Mutfak, yemekhane ve dinlenme alanları
  - » Mutfak, yemekhane ve dinlenme alanlarının girişlerine el antiseptiği konulması,
  - » Mutfak, yemekhane ve dinlenme alanlarında sosyal mesafe ve hijyen kurallarının göz önünde bulundurulması,
  - » Yemekhanede masalar ve sandalyeler arası mesafe en az 1,5 metrede olacak şekilde (tercihen 2 metre) düzenleme yapılması,
  - » Temaslı takibinin kolay yapılabilmesi için; yemek saatleri gruplara göre belirlenmeli ve aynı kişilerin aynı masada yemek yemeleri sağlanması, çay içme molalarında da benzer kurallara dikkat edilmesi,
  - » Yemeğin yemekhane dışında bir yerde yenilmesi durumunda çalışanlar arasında en az 1 metre mesafe bulunmasının sağlanması, yemeklerini paylaşmalarının engellenmesi, mümkünse çalışanlara kumanya verilmesi,
  - » Çalışan sayısına göre yeterli sayıda tuvalet/lavabo olanağının sağlanması ve el yıkama alanlarının artırılması,
  - » Yemek öncesinde ve sonrasında ellerin bol su ve sabun ile en az 20 saniye boyunca yıkanması ve tek kullanımlık havlu ile kurulması gibi kişisel hijyen kurallarının uygulanmasına imkân veren düzenlemelerin yapılması,
  - » Baharat, kürdan, tuz, kaşık, çatal, bıçak, bardak, tabak vb. malzemelerin tek kullanımlık olacak şekilde sunulması,
  - » Yemek ve içeceklerin mümkünse kumanya şeklinde dağıtılması,
  - » Yemekhane görevlilerinin kişisel hijyen kurallarına uygun davranması ve

- uygun kişisel koruyucu ekipman (tıbbi maske, bone, eldiven) kullanması,
- » Yemekhane ve dinlenme alanlarının yeterli ve düzenli havalandırılmasının ve günlük temizliğin su ve deterjanla yapılması,
  - » Özellikle eller ile sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, bataryalar, tırabzanlar, asansör, aydınlatma sistemleri gibi sık dokunulan düğmeler, telefon ahizesi, TV kumandası) ve ortak kullanım alanlarındaki tuvalet ve lavaboların temizliği günde en az iki kez yapılması.
- » Yatakhaneler
- » Yatakhane girişlerine el antiseptiği konulması,
  - » Yatakhanelerde sosyal mesafe ve hijyen kurallarının göz önünde bulundurulması,
  - » Yatakhanelerde yatak ya da ranzaların 1,5-2 metre aralıklarla seyreltilerek yerleştirilmesi,
  - » Yatak ya da ranzaların yan yana olanlarının bir baş bir ayak ucu şeklinde konumlandırılması, ranzada alt ve üst yatışlarda bir baş bir ayak ucu şeklinde düzenlenmesi,
  - » Yatakhanelerin yeterli ve düzenli şekilde havalandırılması,
  - » Özellikle eller ile sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, bataryalar, tırabzanlar, asansör, aydınlatma sistemleri gibi sık dokunulan düğmeler, telefon ahizesi, TV kumandası) ve ortak kullanım alanlarındaki tuvalet ve lavaboların temizliği günde en az iki kez yapılması,
  - » Çalışan sayısına göre yeterli sayıda tuvalet/banyo olanağının sağlanması.
- » Soyunma Giyinme Alanları
- » Tüm soyunma-giyinme alanlarının günlük olarak dezenfekte edilmesi. Dezenfeksiyon, elle ve vücutla temas eden yüzeylerin dezenfeksiyon ürünü ile iyice silinmesi ile yapılmalıdır.
  - » Her soyunma-giyinme alanında T.C. Sağlık Bakanlığının tavsiye ettiği el antiseptiğinin bulundurulması,
  - » Çalışanların soyunma-giyinme alanlarına mutlaka maske ile girmesi ve maskenin çıkarılmaması,
  - » Soyunma alanlarında kalma süresinin sınırlandırılması,
  - » Soyunma alanları giriş-çıkışlarında sosyal mesafenin korunması için

- önlemler alınması,
- » Soyunma odalarına gidiş ve gelişlerin yoğunluğunu azaltmak için kademeli olarak yapılmasının sağlanması. Soyunma alanının büyüklüğüne göre sosyal mesafe korunacak şekilde kişi sayısının belirlenmesi,
- » Soyunma odalarında kesinlikle bir şey yenilip, içilmemesi,
- » Ayakkabıların dolap üstlerine konulmaması,
- » Tuvalet, Lavabo ve Duşlar
  - » Pisuvarlarda sosyal mesafeyi korumak için bir dolu, bir boş olacak şekilde bazılarının kullanıma kapatılması,
  - » Tuvaletlerde sabun, tuvalet kağıdı ve kağıt havlunun her zaman bulundurulması,
  - » Soyunma odaları, tuvalet ve duşlarda bulunan kapı tutamakları, musluk, tırabzan ve elle temas edilen yüzeyler ile tuvaletlerin her zamankinden daha sık ve ayrıntılı olarak temizlenmesi. Giriş kapılarının kollarının dezenfektan ile çok sık silinmesi. Mümkünse kapıların el değmeden açılıp kapanabilecek şekilde düzenlenmesi,
  - » Yan yana olan lavabolar için sosyal mesafeyi korumak ve teması önlemek için bir dolu, bir boş olacak şekilde bazılarının kullanıma kapatılması veya separatör yaptırılması,
  - » Tuvaletlerde el kurutma makinalarının kullanımının iptal edilmesi. Ortak havlu vb. kullanılmaması,
  - » Lavabolara bilgilendirme afişi asılması,

16.3.3. İş Yerinde Çalışanlar Arasında COVID-19 ile Uyumlu Şikâyetleri (Ateş, Öksürük veya Solunum Sıkıntısı) Olan Kişiler Olması Durumunda Alınacak Önlemler

- » Diğer çalışanlardan ivedilikle ayrılması, tıbbi maske takılması ve iş yeri sağlık birimine başvurularının sağlanması,
- » Sonucu COVID-19 olarak değerlendirilen vakanın temaslılarının Sağlık Bakanlığı COVID-19 rehberine göre yönetilmesi ve bu süre içinde temaslıların diğer çalışanlarla temas etmemelerinin sağlanması,
- » COVID-19 tanısı konulan çalışanın kullandığı yatakhaneinin 24 saat süreyle boş tutulması ve havalandırılmasının sağlanması, sonrasında detaylı bir şekilde su ve deterjanla temizlenmesi,

- » COVID-19 tanısı konulan kişinin kaldığı odanın temizliği esnasında eldiven ve tıbbi maske kullanılması, solunum yolu sekresyonları veya vücut çıkartıları ile kontamine olması mümkün olan tüm yüzeylerin sulandırılmış çamaşır suyu veya ürün tarifine göre klor tableti* ile temizlenmesi.

* Çamaşır suyu ya da klor tableti ile temizlik suyunun hazırlanması:

- » 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyu 5 litre suya yarım küçük çay bardağı sodyum hipoklorit içeren çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) eklenerek hazırlanır.
- » Temizlikte klor tableti kullanılacaksa ürün etiketindeki önerilere uyulur

17. BEYAZ EŞYA VE MOBİLYA MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 önlemleri ile ilgili bilgilendirme afişleri (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır. İş yeri girişinde ve içinde uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.

17.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Çalışan ve müşteri dahil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, bu mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişilerin dışarıda kalmaları özendirilmelidir.
- » İçeride kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici koyulmalıdır. Bu, kapının her iki tarafından tutturularak asılabilecek basit bir kırmızı renkli kordon ya da şerit olabileceği gibi, kasa, plastik duba gibi bir blokaj materyali de olabilir.
- » İş yerinde az sayıda personel bulundurulacak şekilde çalışma planı yapılmalıdır.
- » Kasa önünde müşteri bekleme yerleri arasında (en az 1 metre) olacak şekilde yer işaretlemesi yapılmalıdır.
- » Müşterilerin temassız ödeme yapması teşvik edilmelidir.

17.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi korumaları hususunda uyarılmalıdır.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile ellerini kullanmalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır.

Dokunduklarında el antiseptiği ile ellerini kullanmalıdır.

17.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler geliştirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmelidir. Yeni maske takılırken ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Müşteri ile 1 metre sosyal mesafenin korunamadığı durumlarda tıbbi maske ve yüz koruyucu kullanılmalıdır.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.

17.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleriyüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri % 70'lik alkolle silerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.

- » Teşhirdeki ürünlere mümkün olduğu kadar elle temas edilmemeli, elle temas edilmesi durumunda temas edilen yerler su ve deterjanlı bezle temizlenmelidir. Hassas yüzeylerin dezenfeksiyonu için %70'lik alkol kullanılabilir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöp kutusuna atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanmalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan işyerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.
- » İş yerindeki dinlenme alanları ve iş yeri tuvalet pencereleri açık tutulmalıdır.
- » Tuvaletlerde tek kullanımlık kâğıt havlu kullanılmalı, hava ile el kurutma cihazları çalıştırılmamalıdır.

18. KOZMETİK VE PARFÜMERİ MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Kozmetik ve Parfümeri mağazaları müşteri yoğunluğu ve satışa sunulan ürünlerin bir kısmının test edilerek alınması nedeniyle COVID-19 bulaşma riskinin yüksek olduğu iş yerleridir. İş yerlerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalı ve aşağıdaki önlemler alınmalıdır.

18.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » İçeride kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici koyulmalıdır. Bu, kapının her iki tarafından tutturularak asılabilecek basit bir kırmızı renkli kordon ya da şerit olabileceği gibi, kasa, plastik duba gibi bir blokaj materyali de olabilir.
- » Çalışan ve müşteri dahil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, bu mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır.
- » Kozmetik ve parfümeri mağazalarında ürünler camekanlı bölümlerde teşhir edilmeli, müşterilerin istedikleri ürünler çalışanlar tarafından kasaya getirilmelidir.
- » Özellikle göz kalemi, rimel, ruj ve allık gibi göz, dudak ve yüze uygulanan kozmetik ve makyaj malzemelerinin test ürünleri denenmemelidir.
- » Parfüm, losyon, oje gibi ürünlerin test edilmesi için mağaza çalışanları yardımcı olmalı, ürünlere müşterilerin dokunması engellenmelidir. Parfümler direkt cilde değil test kağıtlarına uygulanmalıdır.
- » Mağazalarda ürün tanıtımı amaçlı açılacak stantlar önünde sosyal mesafenin korunmasını sağlayacak zemin işaretlemeleri yapılmalı, promosyon amaçlı cilt bakımı ve makyaj uygulamaları yapılmamalıdır.
- » Personeli korumak için tezgâhlar ve müşteri alanı arasına geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

18.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişiler dışarıda kalmalı, iş yerine misafir kabul edilmemelidir.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi korumaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya kullanmalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

18.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri konusunda bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler geliştirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirmelidir. Yeni maske takılırken el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşteri ile 1 metre sosyal mesafe korunmalıdır. Müşteriye ürünün tanıtılması, gösterilmesi gibi mesafenin korunamadığı durumlarda çalışma öncesinde tıbbi maskeye ek olarak yüz koruyucu kullanılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik

içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.

- » Personel temizlik yaparken eldiven kullanabilir. Eldivenli iken gereksiz herhangi bir yere dokunulmamaya çalışılmalıdır. İş bitince eldiven çıkarılıp, el hijyeni sağlanmalıdır.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

18.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Alışveriş sepetlerinin elle tutulan kısımları su ve deterjanlı bezle sık sık temizlenmelidir. Alışveriş sepetleri gün sonunda deterjanla yıkanmalı veya deterjanlı bezle silinmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöp kutusuna atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma

sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrutusunda yapılmalıdır.

19. AKARYAKIT İSTASYONLARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Akaryakıt istasyonları, motorlu araç yakıtı olarak kullanılan sıvıların depolandığı, satışının yapıldığı ve/veya oto lastiği, akümülatör ve bazı diğer ihtiyaçlarla ilgili satış ve servis hizmetlerinin verildiği, sosyal ve ticari faaliyetlerin yürütüldüğü iş yerleridir.

Akaryakıt istasyonları toplum tarafından sıklıkla kullanıldığından COVID-19'un yayılmasını önlemek için tedbirler alınması gereken alanlardandır. Akaryakıt istasyonlarının görünür yerlerine COVID-19 önlemleriyle ilgili bilgilendirme afişleri (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

19.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Maskesiz ve maskeyi uygun şekilde kullanmayan (burun ve ağız kapalı şekilde) kullanmayan müşteriler içeri alınmamalıdır.
- » Çalışan ve müşteri dâhil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Bu kurala göre iş yeri kapasite bilgisi kapıya asılmalıdır.
- » Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, sıra beklenmesi gereken her yerde (ödeme alanları vb.) mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Sıra bekleyen müşteriler iş yeri dışında sosyal mesafe kurallarına göre belirlenmiş işaretlerde beklemelidir.
- » Akaryakıt istasyonu marketi girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır.
- » Müşterilerin akaryakıt istasyonu marketine tek başlarına girmeleri istenmelidir.
- » Akaryakıt istasyonu marketi dışında sıra oluşması durumunda sosyal mesafenin korunması sağlanmalı, kalabalık oluşmasını engelleyecek önlemler alınmalıdır.
- » Akaryakıt istasyonu marketinde yer alan ürünler mümkün olduğunda cam veya tezgâhların arkasında korumaya alınmalıdır.
- » Akaryakıt istasyonu marketlerinde ambalajsız gıda satışı yapan personel tek kullanımlık eldivenler kullanarak servis yapmalı, her müşteriden sonra

eldivenler çıkarılmalı ve kapaklı çöp kutusu/çöp torbasına atılmalıdır.

- » Personel ile müşteri arasında, direkt temas kurmalarının önlenmesi ve damlacık yoluyla bulaşın engellenmesi amacıyla şeffaf bir bariyer yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerin ödemelerinde tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları teşvik edilmelidir.

19.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin akaryakıt istasyonu marketinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarında sosyal mesafeyi sağlamaları konusunda uyarılmalıdır.
- » Müşterilerin maskeli olarak akaryakıt istasyonunda alışveriş yapması sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak basit bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri akaryakıt istasyonundaki markete girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile ellerini ovalamalıdır.
- » Müşteriler, akaryakıt istasyonu marketinde satışa sunulan paketli olmayan gıda maddelerine seçme amacıyla dokunmamalıdır. Bu ürünleri çalışanlar vermelidir.
- » Müşteriler, akaryakıt istasyonu marketinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin market içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

19.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.

- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmeli, değiştirilmesi öncesinde ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Akaryakıt istasyonuna dahil açık ve kapalı tüm alanlarda hizmet verme sırasında müşteri ile 1 metreden daha uzak mesafede bulunulmalıdır.
- » Eldivenin doğru kullanılmaması COVID-19 bulaşma riskini artırabileceğinden çalışanlar müşteriden para veya fiş alırken teması önlemek için **eldiven kullanmamalıdır**. El antiseptiği kullanılması yeterli olacaktır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.
- » Akaryakıt istasyonlarının market bölümlerinde yayınlanan/yayınlanacak "[COVID-19 Kapsamında Market ve Süpermarketlerde Alınması Gereken Önlemler](#)" de ayrıca uygulanacaktır.
- » Akaryakıt İstasyonunda Yeme-İçme ve Dinlenme Tesisi bulunması durumunda yayınlanan/yayınlanacak "COVID-19 Kapsamında Restoran, Lokanta ve Kafelerle İlgili Alınması Gereken Önlemler" buralarda da ayrıca uygulanacaktır.
- » Akaryakıt İstasyonunda Oto-Yıkama Bölümü bulunması durumunda yayınlanan/yayınlanacak "[COVID-19 Kapsamında Oto Yıkamalarda Alınması Gereken Önlemler](#)" buralarda da ayrıca uygulanacaktır.
- » Akaryakıt İstasyonlarında Oto servis, Tamirhane, Lastik Değişim İstasyonu bulunması durumunda yayınlanan/yayınlanacak "COVID-19 Kapsamında Oto servis, Tamirhane ve Lastik Değişim Yerlerinde Alınması Gereken Önlemler" buralarda da ayrıca uygulanacaktır.
- » Akaryakıt İstasyonlarında Mescit bulunması durumunda yayınlanan/yayınlanacak "COVID-19 Kapsamında Cami ve Mescitlerde Alınması Gereken Önlemler" buralarda da ayrıca uygulanacaktır.

19.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » Kapalı alanlar her gün su ve deterjanla düzenli olarak temizlenmelidir.
- » Akaryakıt istasyonu marketinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) " No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşikleriyle temizlik yapılmasının uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöpe atmalı ve ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan yerlerde havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.

19.4.1. Lavabo ve Tuvaletler

- » Tuvaletlerde %70 alkollü el antiseptiği bulundurulmalıdır.
- » Tuvalet alanlarına giriş kapıları otomatik kapı sistemine çevrilmelidir. Bu imkân yoksa tuvalet alanına giriş kapılarını kolları çok sık dezenfekte edilmelidir.
- » Tuvaletlerin zeminleri, klozetler, pisuvarlar, lavabolar, musluk ve batarya başlıkları, kapı kolları sık sık temizlenir, dezenfekte edilmelidir.
- » Tuvalet ve lavaboların temizlik saatleri kayıt edilmelidir ve görünür şekilde asılmalıdır.
- » Tuvaletlerde eksik malzeme olmamalı, devamlı sıvı sabun, tuvalet kâğıdı ve kâğıt havlu bulundurulmalıdır.
- » El kurutma fanları kullanıma kapatılmalıdır. Tek kullanımlık kâğıt havlular kullanılmalıdır.

- » Tuvalet temizliği yapacak personel eldiven, maske ve gözlük/siperlik kullanmalıdır.
- » Tuvaletlerde hijyen bilgilendirme ve uyarı afişleri olmalıdır.

20. MARKET VE SÜPERMARKETLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Market ve süpermarketler sundukları hizmet ve müşteri kalabalığı nedeni ile COVID-19 yayılmasını önlemek için sosyal mesafeyi korumanın zor olabileceği alanlardır. Müşteri gereksinimleri mümkün olduğunca telefon ve internet üzerinden karşılanmalıdır. Bunun gerçekleştirilemediği durumlarda bir seferde daha çok gereksinim karşılanarak alışveriş sıklığı azaltılmaya çalışılmalıdır. Market/Süpermarketin girişine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve Market/Süpermarket içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

20.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » İçeride kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici koyulmalıdır. Bu, kapının her iki tarafından tutturularak asılabilecek basit bir kırmızı renkli kordon ya da şerit olabileceği gibi, kasa, plastik duba gibi bir blokaj materyali de olabilir.
- » Market/Süpermarketlerdeki sorumlu kişi COVID-19 konusunda soru ve endişelere yanıt verecek bilgiye sahip olmalıdır.
- » Çalışanların iş kıyafetleri günlük olarak değiştirilmelidir.
- » Market/Süpermarket girişinde ve içeride müşteriler tarafından kullanılmak üzere el antiseptiği bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve boşalanı yenisi ile değiştirilmelidir.
- » Çalışan ve müşteri dahil 8 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır.
- » Market/Süpermarkette aralıklı olarak sosyal mesafenin korunması ile ilgili anonslar yapılmalıdır.
- » Giriş ve çıkışlar kişilerin birbirleriyle temasını engelleyecek şekilde düzenlenmelidir.
- » Müşterilerden Market/Süpermarkete tek başlarına girmeleri istenmelidir.
- » Market ve süpermarketlerin dışında sıra oluşması durumunda sosyal mesafenin korunması sağlanmalı, kalabalık oluşmasını engelleyecek önlemler alınmalıdır. Gerekirse sosyal mesafeyi sağlayacak şekilde zeminde işaretlemeler yapılmalıdır.
- » İçeride sosyal mesafenin korunmasını sağlamak üzere kalabalık olmasını

- engelleyecek önlemler alınmalıdır. Reyonlarda bölgesel kalabalık oluşması durumunda müşteriler uyarılmalıdır.
- » Ürünlerden uygun olanlar daha önceden farklı miktarlarda paketlenip satışa sunulmalıdır.
  - » Paketli olmayan ürünlere müşterinin dokunmaması sağlanmalıdır. Tek kullanımlık eldivenler kullanılarak müşterilere servis yapılmalı ve her müşteriden sonra eldivenler çıkarılmalı ve kapaklı çöp kutusu/çöp torbasına atılmalıdır.
  - » Müşterilerin ödemelerinde tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları teşvik edilmelidir.
  - » Market/Süpermarketlerdeki oyuncak ve oyun alanları kapatılmalıdır.
  - » Kasa önünde sıra beklerken durulması gereken yerler zeminde sosyal mesafeyi sağlayacak şekilde işaretlenmelidir.
  - » Kasalar arası mesafe, ödeme sıraları arasındaki sosyal mesafeyi koruyacak şekilde düzenlenmelidir.
  - » Market ve süpermarket giriş ve çıkışına pedallı ve kapaklı çöp kutusu konulmalı ve düzenli olarak boşaltılmalıdır.

20.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin Market/Süpermarketin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır. Bu bilgilendirme içerisinde ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan müşterilerin Market/Süpermarkete girmemeleri uyarısı yer almalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi korumaları konusunda uyarılmalıdır.
- » Müşterilerin maskeli olarak Market/Süpermarkete girmesi sağlanmalıdır. Market/Süpermarketler ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri Market/Süpermarkete girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya kullanmalıdır.
- » Müşteriler, Market/Süpermarket içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalı, dokunmaları durumunda el antiseptiği kullanmalıdır.

- » Alışveriş COVID-19 döneminde bir sosyal etkinlik (boş zaman etkinliği) değildir. Müşterilerin Market/Süpermarket içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

20.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler geliştirse, maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Market/Süpermarketlerde çalışma düzeni gerekli en az personel bulunacak şekilde planlanmalıdır.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmeli, değiştirilmesi öncesinde ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Alışveriş sırasında müşteri ile 1 metreden daha uzak mesafede bulunulmalıdır. İşin özelliğine göre müşteri ile 1 metreden daha yakın temas olasılığı varsa, personelin (kasiyer, manav reyonu çalışanı vb.) tıbbi maske ve yüz koruyucu kullanması sağlanmalıdır.
- » Yüz koruyucu %70'lik alkol ile silinerek tekrar kullanılabilir.
- » Personel, mesainin başlangıcı/bitışı ve gün içinde ellerini su ve sabunla yıkaması konusunda uyarılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.
- » Market/Süpermarket çalışanlarının eldiven kullanmaları, el temizliğine olanak vermeyip, COVID-19 bulaşması riskini artıracığından, önerilmemektedir. El hijyeni sağlanması için alkol içerikli el antiseptiklerinin ulaşılabilir noktalarda bulundurulması yeterlidir. Ancak et ve et ürünleri,

paketlenmemiş gıda maddeleri ve manav reyonunda çalışan personel eldiven kullanmalıdır. Eldiven gıda dışındaki nesnelere değmemelidir. Gün boyunca her işlemten sonra eldiven çıkarılıp, el hijyeni sağlanmalıdır. Kullanılan eldiven çöp kovası/çöp torbasına atılmalı, yeni bir eldiven takılmalıdır.

20.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » Market/Süpermarketler her gün su ve deterjanla düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » Market/Süpermarketlerin özellikle sık dokunulan yüzeylerinin (kapı kolları, telefon ahizeleri, dolap yüzeyleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşikleri ile temizlik yapılmasının uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon, POS cihazı ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Kasada bulunan ürün bantları günde en az 3 kez tek kullanımlık deterjanlı bez ile silinmelidir.
- » Çalışma tezgâhları, raflar, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Market arabaları ve sepetlerinin elle tutulan kısımları su ve deterjanlı bezle sık sık temizlenmelidir. Market arabaları ve sepetler gün sonunda deterjanla yıkanmalıdır.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp kapaklı çöp kutusuna atmalı ve ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalıdır.
- » Market ve Süpermarketlerin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.

- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.

21. OTO YIKAMALARDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Oto yıkamalar toplum tarafından sıklıkla kullanıldığından COVID-19'un yayılmasını önlemek için tedbirler alınması gereken alanlardandır. Oto yıkamaların görünür yerlerine COVID-19 önlemleriyle ilgili bilgilendirme afişleri (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır. Müşteriler ve çalışanlar için uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.

21.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Oto yıkamanın kapalı alanda olması durumunda dış kapıdan içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici konulmalıdır; renkli kordon ya da şerit veya plastik duba gibi bir blokaj materyali bu amaç ile kullanılabilir.
- » Oto yıkama girişinde araç teslim alınmalı ve ödeme amacı dışında bekleme amacıyla ofis alanına müşteri alınmamalıdır.

21.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Oto yıkama girişinde COVID-19 ile ilgili asılı afişte belirtilen kurallara uyulmalıdır.
- » Tıbbi/bez maske takılmalıdır.
- » Diğer müşteriler ve çalışanlar ile aradaki sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunulmamalı, dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.

21.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan çalışanlar çalıştırılmamalıdır.
- » Çalışanlarda ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmelidir.
- » Çalışanlar arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Yapılacak araç içi her türlü işlemler dâhil olmak üzere çalışanların tümü iş yerinde iken kurallara uygun maske takmalı, maskeler nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmesi sağlanmalıdır. Yeni maske takılırken el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » COVID-19 bulaşmasını engellemek için çalışanlar gözlerine, yüzüne, ağız

ve burunlarına dokunmamalı, el hijyenine dikkat etmeli; araç içinde işlem yapılmadan önce çalışanların el hijyeni sağlanmalıdır. Bunun için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.

- » İşin yürütümü esnasında kullanılan çizme, eldiven gibi malzemeler kişiye özel olmalı ve ortak kullanımdan kaçınılmalıdır.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

21.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yeri temizliği günlük olarak yapılmalıdır. Sık kullanılan alanlar (masa ve tezgahlar gibi) daha sık temizlenmeli ve bu alanlar havalandırılmalıdır.
- » Hassas yüzeylerin (telefon, bilgisayar gibi) dezenfeksiyonu %70'lik alkol ile ıslatılmış bezle silinerek yapılmalıdır.
- » Sık dokunulan yüzeyler (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliği, su ve deterjanla yapılması yeterlidir. Temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Ortam havalandırması sık yapılmalı; dinlenme alanları, iş yeri tuvaleti pencereleri açık tutulmalıdır.
- » Tuvaletlerde tek kullanımlık kâğıt havlu konulmalıdır. Hava ile el kurutma cihazları çalıştırılmamalıdır.

22. OTO SERVİS, TAMİRHANELER VE LASTİKÇİLERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

22.1. Oto Servislerinde (10 ve üzeri çalışanı olan) Alınması Gereken Önlemler

Servis girişinde müşteriye karşılayacak bir personel belirlenerek aracı teslim alması sağlanmalı; iş yeri girişine ve görünür uygun yerlerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalı ve aşağıdaki önlemler alınmalıdır. Müşteriler ve çalışanlar için servis girişi ve içinde uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.

22.1.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Çalışanların arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Servislerde sosyal mesafeyi koruyacak şekilde çalışma planı oluşturulmalıdır.
- » Müşteri ağırlama bölümlerinde sosyal mesafeyi gözeterek şekilde düzenleme yapılmalıdır.
- » Müşterilerin temassız ödeme yapması teşvik edilmelidir.

22.1.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Servis girişinde COVID-19 ile ilgili aslı afişte belirtilen kurallara uyulmalıdır.
- » Tıbbi/bez maske takılmalıdır.
- » Diğer müşteriler ve çalışanlar ile arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunulmamalı, dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.

22.1.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan çalışanlar çalıştırılmamalıdır.
- » Çalışanlarda ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmelidir.
- » Çalışanlar arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Yapılacak araç içi her türlü işlemler dâhil olmak üzere çalışanların tümü iş yerinde iken kurallara uygun maske takmalı, maskeler nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmesi sağlanmalıdır. Yeni maske takılırken el antiseptiği

kullanmalıdır.

- » COVID-19 bulaşmasını engellemek için çalışanlar gözlerine, yüzüne, ağız ve burunlarına dokunmamalı, el hijyenine dikkat etmeli; araç içinde işlem yapılmadan önce çalışanların el hijyeni sağlanmalıdır. Bunun için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

22.1.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » Servislerin temizliği günlük olarak yapılmalıdır. Sık kullanılan alanlar (masa ve tezgahlar gibi) daha sık temizlenmeli ve bu alanlar havalandırılmalıdır.
- » Hassas yüzeylerin (telefon, bilgisayar gibi) dezenfeksiyonunu %70'lik alkol ile ıslatılmış bezle silinerek yapılmalıdır.
- » Servislerde sık dokunulan yüzeyler (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliği, su ve deterjanla yapılması yeterlidir. Temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Servise verilen araçların iç kısımları, müşteriye teslim edilmeden önce dezenfekte edilmelidir.
- » Ortam havalandırması sık yapılmalıdır.
- » Servislerdeki dinlenme alanları, iş yeri tuvaleti pencereleri açık tutulmalıdır. Tuvaletlerde tek kullanımlık kâğıt havlu konulmalıdır. Hava ile el kurutma cihazları çalıştırılmamalıdır.

22.2. Tamirhanelerde (10'un altında çalışanı olan) Alınması Gereken Önlemler

Tamirhanelerde randevulu çalışma sistemi önerilir. Tamirhanelerin girişine ve görünür uygun yerlerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar)

asılmalı ve aşağıdaki önlemler alınmalıdır. Müşteriler ve çalışanlar için tamirhane girişi ve içinde uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.

22.2.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Dış kapıdan içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici konulmalı, renkli kordon ya da şerit veya plastik duba gibi bir blokaj materyali bu amaç ile kullanılabilir.
- » Tamirhane girişinde araç teslim alınmalı ve iş yerinin kapalı alanına müşteri alınmamalıdır.
- » Çalışanların arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Tamirhaneye misafir alınmamalıdır.
- » Tamirhanede sosyal mesafeyi koruyacak şekilde çalışma planı oluşturulmalıdır.
- » Müşterilerin temassız ödeme yapması teşvik edilmelidir.

22.2.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Tamirhane girişinde COVID-19 ile ilgili asılı afişte belirtilen kurallara uyulmalıdır.
- » Tıbbi/bez maske takılmalıdır.
- » Diğer müşteriler ve çalışanlar ile arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunulmamalı, dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.

22.2.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan çalışanlar çalıştırılmamalıdır.
- » Çalışanlarda ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmelidir.
- » Çalışanlar arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Çalışanların tümü kurallara uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmesi sağlanmalıdır. Yeni maske takılırken el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » COVID-19 bulaşmasını engellemek için çalışanlar gözlerine, yüzüne, ağız

ve burunlarına dokunmamalı, el hijyenine dikkat etmelidir. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.

- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

22.2.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » Tamirhanenin temizliği günlük olarak yapılmalıdır. Sık kullanılan alanlar (masa ve tezgahlar gibi) daha sık temizlenmeli ve bu alanlar havalandırılmalıdır.
- » Hassas yüzeylerin (telefon, bilgisayar gibi) dezenfeksiyonu %70'lik alkol ile ıslatılmış bezle silinerek yapılmalıdır.
- » Tamirhanelerde sık dokunulan yüzeyler (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliği, su ve deterjanla yapılması yeterlidir. Temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Ortam havalandırması sık yapılmalıdır.
- » Tamirhanedeki dinlenme alanları, iş yeri tuvaleti pencereleri açık tutulmalıdır.
- » Tuvaletlerde tek kullanımlık kâğıt havlu konulmalıdır. Hava ile el kurutma cihazları çalıştırılmamalıdır.

23. OTO GALERİ VE OTO KİRALAMA İŞLETMELERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Oto galeri, oto kiralama işletmeleri kapalı iş yeri özelliğinde olduğundan COVID-19 bulaşma riski açısından önlem alınması gereken yerlerdendir. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 bulaşma riski açısından alınması gereken önlemlerle ilgili bilgilendirme afişleri (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır.

23.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » İş yerinde personel ve müşteri arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişilerin dışarıda kalmaları özendirilmelidir.
- » İş yerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde ve içinde uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.
- » İş yerinde sosyal mesafeyi koruyacak şekilde çalışma planı oluşturulmalıdır.
- » Müşterilerin temassız ödeme yapması teşvik edilmelidir.

23.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen COVID-19 ile ilgili kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi sağlamaları hususunda uyarılmalıdır.
- » Müşterilerin gerek iş yerine girmesi gerekse inceleme vs. için araçlara binmeleri esnasında maske takmaları sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir.
- » Müşterilerin iş yerine girdiğinde olduğu gibi inceleme vs. için araçlara binmeden önce de alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70 alkol içeren kolonya kullanmaları sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

23.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personelde ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmelidir.
- » Personel arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Tüm personel kurallara uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmesi sağlanmalıdır. Yeni maske takılırken el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » COVID-19 bulaşmasını engellemek için çalışanlar gözlerine, yüzüne, ağız ve burunlarına dokunmamalı, el hijyenine dikkat etmelidir. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

23.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yeri temizliği günlük olarak yapılmalıdır. Sık kullanılan alanlar (masa ve tezgahlar gibi) daha sık temizlenmeli ve bu alanlar havalandırılmalıdır.
- » Hassas yüzeylerin (telefon, bilgisayar gibi) dezenfeksiyonu %70'lik alkol ile ıslatılmış bezle silinerek yapılmalıdır. Müşteri tarafından incelenen araçların elle temas edilen noktaları da her incelemeden sonra aynı şekilde dezenfekte edilmelidir.
- » Müşterilerden teslim alınan kiralık araçlar da dezenfekte edilmeli ve tekrar kiralanma-dan önce en az bir gün bekletilmelidir.
- » İş yerlerinde sık dokunulan yüzeyler (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliği, su ve deterjanla yapılması yeterlidir. Temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.

- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöp kutusuna atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Ortam havalandırması sık yapılmalıdır.
- » İş yerlerindeki dinlenme alanları, iş yeri tuvaleti pencereleri açık tutulmalıdır.
- » Tuvaletlerde tek kullanımlık kâğıt havlu kullanılmalıdır. Hava ile el kurutma cihazları çalıştırılmamalıdır.

24. OFİS VE BÜRO SİSTEMİNDE FAALİYET GÖSTEREN TÜM İŞLETMELERDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Ofis ve büro sisteminde faaliyet gösteren işletmeler kapalı alanda hizmet sunduğu için COVID-19 salgınının yayılması açısından özellik arz eder. İş yerinin girişine / görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır. İş yeri girişinde ve içinde uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.

24.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Çalışan personel COVID-19 hakkında bilgilendirilmelidir.
- » İş yerinde 4 metrekareye bir kişi düşecek şekilde personel ve müşteri planlaması yapılmalıdır,
- » İş yerinde personelin birbiriyle ve müşterilerle aralarında sosyal mesafeyi (en az 1 metre, 3-4 adım) koruyacak şekilde düzenleme yapılmalıdır.
- » Müşteriler iş yerine tek başlarına girmelidir. Eşlik eden diğer kişilerin dışarıda kalmaları özendirilmelidir.
- » İş yerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yerine gelen müşterilere su dışında içecek ve yiyecek ikramı yapılmamalıdır.

24.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır. Bu bilgilendirme içerisinde ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan müşterilerin iş yerine girmemeleri uyarısı yer almalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya kullanılmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi korumalıdır.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. İş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalı, dokunmaları durumunda el antiseptiği kullanılmalıdır.

- » Ödemelerde kredi kartı kullanılacaksa mümkünse temassız ödeme tercih edilmelidir.
- » Nakit para ödemelerinde el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

24.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri hususunda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler geliştirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » İş yerinde çalışma düzeni gerekli en az personel bulunacak şekilde planlanmalıdır.
- » Çalışanlar, diğer çalışanlar ve müşteriler ile aralarındaki sosyal mesafeyi korumaları konusunda uyarılmalıdır.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmeli, değiştirilmesi öncesinde ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Personel, mesainin başlangıcı/bitışı ve gün içinde ellerini su ve sabunla yıkaması konusunda uyarılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içerirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.

24.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerinde her gün su ve deterjanla düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları,

telefon ahizeleri, dolap yüzeyleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.

- » Klor bileşikleri ile temizlik yapılmasının uygun olmadığı bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp kapaklı çöp kutusuna atmalı ve ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalıdır.
- » Tuvaletlerde tek kullanımlık kâğıt havlu kullanılmalıdır. Hava ile el kurutma cihazları çalıştırılmamalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır. Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır. Salon tipi klimalar ve vantilatörler kullanılmamalıdır.

25. EMLAKÇILAR VE GAYRİMENKUL DANIŞMANLIK OFİSLERİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Emlakçılar ve gayrimenkul danışmanlık ofisleri kapalı iş yeri özelliğinde olduğundan COVID-19 bulaşma riski açısından önlem alınması gereken yerlerdendir. İş yerinin görünür bir yerine COVID-19 bulaşma riski açısından alınması gereken önlemlerle ilgili bilgilendirme afişleri (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalıdır. İş yeri girişinde ve içinde uygun yerlerde el antiseptiği bulundurulmalıdır.

25.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » Çalışan personel COVID-19 hakkında bilgilendirilmelidir.
- » İş yerinde 4 metrekareye bir kişi düşecek şekilde personel ve müşteri planlaması yapılmalıdır.
- » İş yerinde ve emlak gösterimi sırasında personelle müşteri arasında sosyal mesafe (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmalıdır.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişilerin dışarıda kalmaları özendirilmelidir.
- » İş yerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yerine gelen müşterilere su dışında içecek ve yiyecek ikramı yapılmamalıdır.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirmelidir. Yeni maske takılırken el antiseptiği kullanılmalıdır.

25.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişiler dışarıda kalmalı, iş yerine misafir kabul edilmemelidir.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi korumaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması

- yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya ile kullanılmalıdır.
  - » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
  - » Ödemelerde kredi kartı kullanılacaksa mümkünse temassız ödeme tercih edilmelidir.
  - » Nakit para ödemelerinde el antiseptiği kullanılmalıdır.
  - » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.
  - » Emlakçılar ve gayrimenkul danışmanları araçla müşterileri ev, dükkan göstermeye götürürken "[COVID-19 Kapsamında Ticari Taksiler ve Taksi Duraklarında Alınması Gereken Önlemler](#)" başlıklı rehberle hareket etmelidir.

25.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri konusunda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirmelidir. Yeni maske takılırken el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşteri ile 1 metre sosyal mesafe korunmalıdır.
- » Kalem kullanmak gerektiğinde çalışanlar ve müşteriler kendilerine ait kalemleri kullanmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Personel temizlik yaparken eldiven kullanabilir. Eldivenli iken gereksiz herhangi bir yere dokunulmamaya çalışılmalıdır. İş bitince eldiven çıkarılıp,

el hijyeni sağlanmalıdır.

- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

25.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır. Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır. Salon tipi klimalar ve vantilatörler kullanılmamalıdır.
- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (anahtarlar, kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöp kutusuna atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanılmalıdır.

26. ELEKTRONİK VE TELEKOMÜNİKASYON MAĞAZALARINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Elektronik ve telekomünikasyon mağazaları müşteri yoğunluğu nedeniyle COVID-19 bulaşma riskinin yüksek olduğu iş yerleridir. Bu iş yerlerinde iş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalı ve aşağıdaki önlemler alınmalıdır.

26.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » İçeride kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici koyulmalıdır. Bu, kapının her iki tarafından tutturularak asılabilecek basit bir kırmızı renkli kordon ya da şerit olabileceği gibi, kasa, plastik duba gibi bir blokaj materyali de olabilir.
- » Çalışan ve müşteri dahil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, bu mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır.
- » Elle temas edilen teşhir ürünleri (cep telefonu, TV kumandası, oyun konsolu, klavye vb.) her müşteriden/müşteri incelemesinden sonra %70'lik alkolle temizlenmelidir.
- » Ürünlerin ambalajı açılmamalı, müşterilerin sadece teşhir ürünlerini incelemelerine izin verilmelidir.
- » Test edilen mikrofonlar (karaoke mikrofonları gibi) mutlaka streç film ile kaplanmalı ve her müşteriden sonra streç film yenilenmelidir. Yenileme işlemi sonrası personel el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Personeli korumak için tezgâhlar ve müşteri alanı arasına geçici bir ayırıcı veya pencere yerleştirilmelidir.
- » Müşterilerden tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları istenmelidir.

26.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride

- uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişiler dışarıda kalmalı, iş yerine misafir kabul edilmemelidir.
  - » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi sağlamaları hususunda uyarılmalıdırlar.
  - » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun olarak bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
  - » Müşteri iş yerine girdiğinde el antiseptiği veya en az %70 alkol içeren kolonya kullanılmalıdır.
  - » Müşteriler, iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
  - » Müşterilerin iş yeri içinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.

26.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri konusunda bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.
- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler gelişirse, tıbbi maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirmelidir. Yeni maske takılırken el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşteri ile 1 metre sosyal mesafenin korunmalıdır. Müşteriye ürünün tanıtılması, gösterilmesi gibi mesafenin korunamadığı durumlarda çalışma öncesinde tıbbi maskeye ek olarak yüz koruyucu kullanılmalıdır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Personel temizlik yaparken eldiven kullanabilir. Eldivenli iken gereksiz

herhangi bir yere dokunulmamaya çalışılmalıdır. İş bitince eldiven çıkarılıp, el hijyeni sağlanmalıdır.

- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişi olmamalıdır.

26.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » İş yerlerinde her gün düzenli olarak temizlik yapılmalıdır.
- » İş yerlerinin temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- » Klor bileşiklerinin uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Çalışma tezgâhları, ekipmanları ve aletleri düzenli olarak temizlenmeli, %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöp kutusuna atmalı, ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan iş yerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.

27. TESİSATÇILARDA (ELEKTRİK, SU, DOĞALGAZ VB.) ALINACAK ÖNLEMLER

Tesisatçılar ısıtma, aydınlatma, doğalgaz, elektrik, su kullanımı vb. gibi ihtiyaçların sağlanmasına yarayan araçların uygun yerlere döşenmesi ya da döşenen bu araçların arıza-değişme gibi durumlarında satış, servis hizmetlerinin verildiği, ticari faaliyetlerin yürütüldüğü iş yerleridir.

Tesisatçıların COVID-19 kapsamında bazı önlemleri alması gerekmektedir. Bu önlemler iş yeri çalışanları ve müşteriler arasında hastalığın bulaşması ve yayılmasını önlemek için önemlidir.

Bu iş yerlerinde iş yerinin görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili afişler (el yıkama, maske kullanımı ve iş yeri içinde uyulması gereken kurallar) asılmalı ve aşağıdaki önlemler alınmalıdır.

27.1. İş Yerine Yönelik Önlemler

- » İçeride kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleme koyulmalıdır. Bu, kapının her iki tarafından tutturularak asılabilecek basit bir kırmızı renkli kordon ya da şerit olabileceği gibi, kasa, plastik duba gibi bir blokaj materyali de olabilir.
- » İş yerinde çalışan ve müşteri dahil 4 metrekareye 1 kişi olacak şekilde içeriye müşteri alınmalıdır. Sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre, 3-4 adım) uyulmalı, bu mesafe yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- » Müşterilerden iş yerine tek başlarına girmeleri istenmelidir. Eşlik eden diğer kişiler dışarıda kalmalıdır.
- » İş yerlerine misafir alınmamalıdır.
- » İş yeri girişinde müşteriler tarafından kullanılmak üzere alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya bulundurulmalıdır. El antiseptiğinin doluluk durumu belirli aralıklarla kontrol edilmeli ve her zaman dolu olması sağlanmalıdır.
- » Evlerde/ofislerde hizmet sunmaya giden personel tek kullanımlık eldivenler ve ayakları için galoş kullanarak hizmet sunmalı, her evden sonra eldivenler ve galoşlar çıkarılmalı ve kapaklı çöp kutusu/çöp torbasına atılmalıdır. Eldivenle yüzeylere temastan kaçınılmalıdır.
- » Evlerde/ofislerde hizmet sunmaya giden personel işe başlamadan önce ve işi bitirdikten sonra alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren

- kolonya kullanmalıdır.
- » Evlerde/ofislerde hizmet sunulan kapalı ortamlarda müşterilerle aynı ortamda bulunulan süre mümkün olduğunca kısa tutulmalıdır.
  - » Evlerde/ofislerde hizmet sunarken 1 metrelik sosyal mesafe korunmalı, maske kullanılmalı, vida gibi malzemeler ağza götürülmemelidir.
  - » Ofislerde hizmet sunulan kapalı ortamlar hizmet öncesi, süresince ve sonrasında kapı pencere açılarak havalandırılmalıdır.
  - » Müşterilerin ödemelerinde tercihen temassız olmak üzere nakit olmayan ödeme yapmaları teşvik edilmelidir.
  - » İş yerinde satışı yapılan ürünlerin ambalajı açılmamalı, müşterilerin sadece teşhir ürünlerini incelemelerine izin verilmelidir.
  - » Teşhir ürünleri her müşteriden/müşteri incelemesinden sonra %70'lik alkolle temizlenmelidir.

27.2. Müşterilere Yönelik Önlemler

- » Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride COVID-19 ile ilgili uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır.
- » Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi korumaları konusunda uyarılmalıdır.
- » Müşterilerin maskeli olarak iş yerine girmesi sağlanmalıdır. Bu tip iş yerleri ve genel olarak toplum içinde kuralına uygun bez maske takılması yeterlidir. Girişte maskesi olmayanlar için maske bulundurulmalıdır.
- » Müşteri iş yerine girdiğinde alkol bazlı el antiseptiği veya en az %70'lik alkol içeren kolonya kullanmalıdır.
- » Müşteriler, iş yerinde mecbur kalmadıkça yüzeylere ve malzemelere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Müşterilerin iş yerinde mümkün olduğu kadar kısa süre kalması sağlanmalıdır.
- » Evlerde hizmet alınan kapalı ortamlar hizmet öncesi, süresince ve sonrasında kapı pencere açılarak havalandırılmalıdır.

27.3. Personeli Korumaya Yönelik Önlemler

- » Çalışan personelin COVID-19'un bulaşma yolları ve korunma önlemleri

konusunda bilgilenmesi sağlanmalıdır.

- » Ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtileri olan ve COVID-19 veya temaslı olan personel çalıştırılmamalıdır.
- » Personel çalışırken ateş, öksürük, burun akıntısı, nefes darlığı gibi belirtiler geliştirse, maske takılı olarak sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- » Çalışan personelin tümü kuralına uygun maske takmalı, maske nemlendikçe ya da kirlendikçe değiştirilmeli, değiştirilmesi öncesinde ve sonrasında el antiseptiği kullanılmalıdır.
- » Açık ve kapalı tüm alanlarda (ev, inşaat alanı, iş yeri gibi) hizmet sunumu sırasında müşteri ile sosyal mesafenin (en az 1 metre, 3-4 adım) korunmasına dikkat edilmelidir.
- » Eldivenin doğru kullanılmaması COVID-19 bulaşma riskini artırabileceğinden çalışanlar müşteriden para veya fiş alırken teması önlemek için eldiven kullanmamalıdır. El antiseptiği kullanılması yeterli olacaktır.
- » Çalışan personelin el hijyenine dikkat etmesi sağlanmalıdır. El hijyenini sağlamak için, eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir.
- » Çalışan personel dinlenme alanlarında en az 1 metrelik sosyal mesafeyi korumalı ve maske takmayı sürdürmelidir. Yemek yerken ya da su/çay/kahve içilirken, maske çıkarılacağı için bunun yapıldığı kapalı alanda aynı anda birden fazla kişinin olmaması sağlanmalıdır.
- » Çalışan personellerin işini yaparken kullandığı araç gereçlerin (alet takımı, aletler, kişisel koruyucular baret vb) her kullanımdan sonra %70'lik alkolle dezenfekte edilmelidir.

27.4. Ortam Temizliği, Dezenfeksiyonu ve Havalandırma

- » Kapalı alanlar her gün su ve deterjanla düzenli olarak temizlenmelidir.
- » İş yerinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Bu amaçla, su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı) çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikleri yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvaletlerin dezenfeksiyonu için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit

Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.

- » Klor bileşikleri ile temizlik yapılmasının uygun olmadığı yazar kasa, bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri %70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- » Müşteriler ödeme terminalini kullanır ve dokunurlarsa hemen arkasından %70'lik alkol ile temizlenmelidir.
- » Temizlik yapan personelin tıbbi maske ve eldiven kullanması sağlanmalıdır. Temizlik sonrasında personel maske ve eldivenlerini çıkarıp iş yerindeki çöp kutusuna atmalı ve ellerini en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkamalıdır.
- » İş yerlerinin kapı ve pencereleri açılarak sık havalandırılması sağlanmalıdır.
- » Merkezi havalandırma sistemleri bulunan yerlerde havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır. Salon tipi klima ve vantilatör kullanılmamalıdır.
- » İş yerinin sahip olduğu fiziki ortamda müşteri yoğunluğu ve müşteriler arası mesafenin korunmasını sağlamak için koltuklar, sandalyeler ve oturaklar arası en az 1 metre mesafe olacak şekilde düzenleme yapılmalıdır.